

**Forbrukervernet ved produktmangler etter
forbrukerkjøpslovens regler, et styrket vern i forhold til
kjøpslovens regler?**

Kandidatnummer: 446

Veileder: Ellen Eftestøl-Wilhelmsson

Leveringsfrist: 271106

Til sammen 16543 ord

26.11.2006

Innholdsfortegnelse

<u>1</u>	<u>DEL I. INNLEDNING.....</u>	<u>1</u>
1.1	Innledning	1
1.1.1	Oppgavens tema og problemstilling	1
1.1.2	Avgrensning av problemstilling.....	2
1.1.3	Struktur og oppbygning	2
1.2	Bakgrunnen for forbrukerkjøpsloven	2
1.3	Materiale og metode	4
<u>2</u>	<u>DEL II. HVA ER ET FORBRUKERKJØP? .....</u>	<u>6</u>
<u>3</u>	<u>DEL III. DE MATERIELLE SPØRSMÅL. KJØPERS KRAV MOT SELGER VED MANGEL PÅ KJØPSGJENSTANDEN .....</u>	<u>8</u>
3.1	Tidspunktet for bedømmelsen av om det foreligger mangel	8
3.1.1	Innholdet i mangelsbegrepet er ikke endret	8
3.1.2	Distinksjonen mellom feil og mangel.....	9
3.1.3	Risikoens overgang. Hovedregelen i forbrukerkjøpsloven § 18, første ledd.	9
3.1.4	Bevisbyrden vedrørende hvorvidt en feil forelå før risikoens overgang.....	10
3.1.5	Feil som viser seg innen 6 mnd fra kjøpstidspunkt. Spesielt om forbrukerkjøpsloven § 18, annet ledd	11
3.1.6	Nærmere om bevisbyrden etter § 18 annet ledd	11
3.1.7	Feil som ”viser seg innen seks måneder”	13
3.1.8	Unntakene etter § 18, annet ledd annet punktum.....	14
3.1.9	Signifikante forskjeller mellom det gamle og nye regelsett mht risikoens overgang?.....	15
3.2	Reklamasjon.....	16
3.2.1	Innledning	16
3.2.2	Nøytral og spesifisert reklamasjon, den gamle ordning.....	17
3.2.3	Forbrukerkjøpslovens reklamasjon etter § 27, første ledd	17
3.2.4	Forbrukerkjøpslovens 2 måneders frist, jfr § 27, første ledd	18
3.2.5	Den absolutte reklamasjonsfrist.....	19

3.2.6	Reklamasjonens formkrav	20
3.2.7	Signifikante forskjeller mellom reklamasjonsreglene i kjøpsloven og forbrukerkjøpsloven?	20
3.3	Forbrukerens krav mot selger når det foreligger mangler ved kjøpsgjenstanden.	21
3.3.1	Innledning	21
3.3.2	Hva er avhjelp?	22
3.3.3	Hovedregelen i § 29: Rett til å velge mellom retting og omlevering som avhjelp	22
3.3.4	Retting etter forbrukerkjøpsloven § 29	23
3.3.5	Oml levering av vare, forbrukerkjøpsloven § 29.	24
3.3.6	Urimelig kostnader. Begrepet kostnad	25
3.3.7	Vurderingen av "urimelig kostnad", § 29, første ledd	26
3.3.8	Ordet "særlig" i forbrukerkjøpslovens § 29, annet ledd	27
3.3.8.1	Konvensjonsstrid	28
3.3.9	"Støvlettdommen", Rt-2006-179	29
3.3.9.1	Utgangspunktet	29
3.3.9.2	Det sentrale vurderingstema	29
3.3.9.3	Ordet "særlig" og miljøsensyn	31
3.3.9.4	Forholdet til forbrukerkjøpsdirektivet	31
3.3.9.5	Oppsummering	32
3.3.10	Når vil det <i>ikke</i> være en "urimelig kostnad" å kreve omlevering	32
3.3.11	Er valgetten etter § 29 reell?	34
3.3.12	Tilfeller der det er "umulig" å yte avhjelp, jfr § 29	35
3.3.12.1	Tilfeller der det er "umulig" å rette	35
3.3.12.2	Tilfeller der det er "umulig" å omlevere.	36
3.3.13	Selgers rett til å utøve defensiv avhjelp.	36
3.3.13.1	Avskjæring av krav om prisavslag eller heving	37
3.3.14	Signifikante forskjeller mellom de gamle regler i kjøpsloven og de nye regler i forbrukerkjøpsloven?	38
3.4	Gjennomføring av avhjelp, § 30	38
3.4.1	Innledning	38
3.4.2	Dekning av utgifter på forbrukers hånd	39
3.4.3	Avhjelp må ikke volde "vesentlig ulempe" for forbruker	40
3.4.4	Hva er et forsøk?	41
3.4.4.1	Det må være tale om samme mangel	41
3.4.5	Antall avhjelpsforsøk selger kan gjennomføre, forbrukerkjøpsloven §30, annet ledd, en konkretisering av vilkåret om "vesentlig ulempe"	43

3.4.5.1	Utgangspunktet: To avhjelpsforsøk.....	43
3.4.5.2	Særlige grunner som kan rettferdiggjøre mer enn to avhjelpsforsøk	43
3.4.6	Kjøpers krav på erstatningsgjenstand når selger gir avhjelp.....	44
3.4.6.1	Hovedregelen: Erstatningsgjenstand når avhjelp tar lenger tid enn en uke	44
3.4.6.2	Fristens utgangspunkt.....	44
3.4.6.3	Nærmere om vurderingen.....	45
3.4.6.4	Krav til ”erstatningsgjenstanden”.....	46
3.4.6.5	Unntaket for urimelighet i forhold til selger, § 30, tredje ledd.....	47
3.4.7	Signifikante forskjeller mellom regelsettene?.....	47
3.5	Tilbakehold av en forholdsmessig del av kjøpesummen	48
3.6	Prisavslag.....	49
3.7	Heving.....	52
<u>4</u>	<u>DEL IV: KONKLUSJON.....</u>	<u>53</u>
<u>5</u>	<u>LITTERATURLISTE .....</u>	<u>55</u>

1 Del I. Innledning

1.1 Innledning

1.1.1 Oppgavens tema og problemstilling

Oppgaven vil analysere ulike bestemmelser i tilknytning til forbrukerens rettigheter når selger misligholder sine plikter ved salg til forbruker. Salg til forbrukere er underlagt egne, oftere strengere, regler enn salg til forretningsdrivende.

Oppgaven tar sikte på å analysere forbrukerens rettigheter etter både kjøpsloven¹ og den nye forbrukerkjøpsloven² og sammenligne noen av de sentrale forskjellene. Kjøpsloven er ikke lenger gjeldende rett på forbrukerområdet, men eksisterer side om side med forbrukerkjøpsloven og får sin anvendelse på alle andre kjøp enn forbrukerkjøp.

En viktig del vil bli å finne ut om innføringen av forbrukerkjøpsloven innebærer en reell styrking av forbrukerens rettigheter sammenlignet med rettstilstanden under kjøpsloven.

En annen problemstilling er om forbrukerens juridiske rettigheter kommer tydeligere fram ved den nye lov enn ved den gamle. Dette var blant annet noe av reformens målsetning og er meget viktig da lovverkets publikum ofte vil være juridisk ufaglærte personer.

De deler som skal belyses er reglene som kommer til anvendelse når det foreligger en mangel ved det kjøpte produkt. Sentralt vil være reglene om reklamasjon, avhjelp, prisavslag og heving. Det er på disse punktene den gamle og den nye lov har de største forskjeller, og det er ofte disse reglene som forbrukere gjerne kommer bort i.

---

¹ Lov om kjøp av 13. mai 1988 nr 27

² Lov om forbrukerkjøp av 21. juni 2002 nr 34

1.1.2 Avgrensning av problemstilling

Oppgaven avgrenses mot de andre bestemmelsene i loven, slik som forsinkelse, erstatning, kjøp med "as is" klausul, og så videre. Videre avgrenses oppgaven til kun å ta for seg norsk rett.

1.1.3 Struktur og oppbygning

Oppgavens Del I vil innlede oppgaven med blant annet en historisk bakgrunn for forbrukerbeskyttelsen i de nordiske land, samt noen kommentarer rundt materialvalg og metode i oppgaven.

Oppgavens Del II vil ta for seg den juridisk definisjonen av "forbrukerkjøp" slik at leseren på en enkel måte kan forstå hva som kjennetegner et forbrukerkjøp og hvordan dette skiller seg fra andre kjøp.

Oppgavens Del III inneholder de materielle spørsmål i oppgaven. Her vil de enkelte bestemmelser i henholdsvis kjøpsloven og forbrukerkjøpsloven analyseres slik at det gies et innblikk i de forskjellige regelsettene og forskjellene introdusert i forbrukerkjøpsloven. Videre vil det bli knyttet kommentarer til de enkelte delene der det finnes signifikante forskjeller mellom den nye og gamle lov. Oppgaven vil følge lovens systematikk og ta for seg reglene fra det tidspunkt det oppdages en mulig mangel, via reklamasjon og endelig til avhjelp, prisavslag eller heving.

Del IV vil kommentere oppgavens hovedspørsmål og gi forfatterens synspunkter på disse.

1.2 Bakgrunnen for forbrukerkjøpsloven

De nordiske land har lenge hatt tradisjon for å samarbeide om utvikling av lovregler på det obligasjonsrettslige området.³ Kjøpsretten er intet unntak, og på dette området har det vært et utstrakt samarbeid. Norge, Sverige og Danmark fikk etter dette relativt like kjøpslover i henholdsvis 1907, 1905 og 1906. Unntaket var Finland som på dette tidspunkt ikke hadde fått noen egen kjøpslov, men her utviklet kjøpsretten seg i

---

³ Ot. Prp. Nr.44 (2001-2002) Om lov om forbrukerkjøp

forholdsvis nær tilknytning til de andre landene, da Finland var en del av Sverige fram til 1908.⁴

Tanker om egne regler for forbrukere begynte etter hvert å gjøre seg gjeldene utpå -70 tallet, og det ble etter hvert klart at rettsutviklingen ville gå mot at forbrukerregler måtte komme inn i lovverket. For Norges del førte dette til noen forandringer i kjøpsloven av 1907, mens Sverige fikk sin første ”Konsumentköplag” i 1973 og hadde dermed en egen lov for forbrukere. Etter nok et nordisk samarbeid ble det i NU 1984:5⁵ lagt fram forslag om felles kjøpslover for Norge, Sverige, Finland og Danmark. Forslagene var bygget på FN-konvensjonen om internasjonale løsørekjøp, CISG⁶. Til tross for dette ble det valgt ulike løsninger i landene.

Resultatet ble at Norge i 1988 fikk kjøpsloven med regler for både forbrukere og næringsdrivende.

Sverige fikk både ny ”Køplagen” og ”Konsumentköplagen” i 1990 og oppdaterte dermed sitt forbrukervern etter modellen med regler for forbrukere plassert i egen lov. Finland har siden 1978 hatt en mer generell lov med regler om beskyttelse av forbrukere kalt ”konsumentskyddlagen” som supplerer den alminnelige kjøpsloven med preseptoriske forbrukerregler.

Danmark har på sin side beholdt kjøpsloven fra 1906 og supplert denne med særregler kun med sikte på forbrukerkjøp, og har dermed den historisk sett eldste lovgivningen.⁷ I 2002 fikk Norge en ny lov om forbrukerkjøp. Loven erstattet den gamle kjøpsloven av 1988 og markerte et vendepunkt ved at forbrukerreglene ble skilt ut fra den alminnelige kjøpsloven.

---

⁴ Ot. Prp. Nr 44 (2001-2002)

⁵ NU 1984:5 Nordiska köplagar

⁶ CISG United Nations Commission for the International Sale of Goods

⁷ Ot. Prp. Nr 44 (2001-2002)

Forbrukerkjøpsloven ble til som en direkte følge av Direktiv 99/44/EF⁸, også kalt ”Forbrukerdirektivet”. Dette direktivet regulerer først og fremst spørsmålet om når en vare må anses som mangelfull og forbrukerkjøperens rettigheter ovenfor selger i en slik situasjon.

En av målsetningene med den nye loven var at den skulle være mer tilgjengelig. I dette ligger et krav om å forenkle formidlingen av regler rettet mot forbrukeren og dermed synliggjøre rettighetene på en bedre måte enn det som er tilfellet med kjøpsloven. Videre var det et uttalt mål at man ønsket en viss styrking av forbrukerens rettigheter i tillegg til å klargjøre rettsstillingen på noen punkter.⁹

1.3 Materiale og metode

Rettskilder sentrale for oppgaven vil først og fremst være lovtekst i henholdsvis kjøpsloven av 1988 og forbrukerkjøpsloven av 2002. Forbrukerkjøpsloven regulerer kjøp mellom forbrukere, mens kjøpsloven regulerer alle andre kjøp. Forarbeidene til begge lover, og spesielt forbrukerkjøpsloven, vil bli benyttet i stor grad til å kaste lys over hvordan de enkelte bestemmelser skal forstås.

I tillegg vil direktiv 99/44/EF, kalt forbrukerkjøpsdirektivet, være relevant ved tolkningen av lovteksten i forbrukerkjøpsloven, da Norge gjennom sine forpliktelser i forhold til EØS-traktaten må gi EØS-retten forrang, jfr EØS-loven § 2.

Det må presiseres at forbrukerkjøpsdirektivet er et såkalt minimumsdirektiv, jfr direktivets art 8, nr 2, og fortalens punkt 2 som setter en minste nedre standard for hvordan landene kan utforme sin lovgivning på de områder som er regulert. Da direktivet selv har disse bestemmelser står Norge altså fritt til å innføre strengere regler selv.¹⁰ Direktivet vil bli trukket inn som premissgiver for bestemmelsene i loven. Dette

---

⁸ Direktiv 99/44/EF om visse sider ved forbrukerkjøp og tilknyttede garantier. Heretter kalt Forbrukerkjøpsdirektivet

⁹ Ot. Prp. Nr 44 (2001-2002) pkt 1 og pkt 2

¹⁰ Se EØS rett (1995) s 189. Sejersted

gjør at noen bestemmelser, som for eksempel at kjøp med delt formål også skal beskyttes.¹¹

Rettspraksis rundt forbrukerkjøpslovens regler er sparsom. Dette beror på at det er sjelden kjøpsrettslige tvister med forbrukere som aktører kommer for retten. Grunnen er at gjenstandene det strides om ofte har liten verdi i forhold til kostnadene ved rettssak. Noe rettspraksis finnes dog, og nylig har den første høyesterettsdom blitt avsagt. Dommen, Rt-2006-179, er meget interessant og vil bli behandlet under pkt 3.3.8. I tillegg vil en del praksis fra den kjøpsloven av 1988 være relevant også for vurderinger i forhold til forbrukerkjøpsloven.

I tillegg kan man finne rettskildemateriale fra ulike tvisteløsningsorganer. Mest aktuelt er nok vedtak fra Forbrukertvistutvalget. Forbrukertvistutvalget er en statlig myndighet som fungerer omtrent på samme måte som en domstol. Saken må først ha vært behandlet hos Forbrukerrådet og oversendes deretter Forbrukertvistutvalget. Dette skjer ved at hver av partene skriftlig kan begjære behandling hos utvalget. Behandlingen er skriftlig uten mulighet for muntlig forklaring. Utvalgets vedtak kan bringes inn for de ordinære domstoler innen fire uker etter forkynnelse. Gjøres ikke dette, blir vedtaket rettskraftig.¹² Rettskildemateriale fra Forbrukertvistutvalget vil nødvendigvis ha begrenset rettskildemessig verdi sammenlignet med avgjørelser fra ordinære domstolsinstanser, men kan gi en interessant innblikk i hvordan de nye regler blir praktisert.

Nettopp grunnet at forbrukerkjøpsloven er en såpass ny lov finnes det begrenset med materiale skrevet om temaet, ei heller finnes det en kommentarutgave til loven.

---

¹¹ Ot. Prp. Nr 44 (2001-2002) pkt 3.3.4 siste avsnitt

¹² www.forbrukertvistutvalget.no

2 Del II. Hva er et forbrukerkjøp?

Begrepet ”forbrukerkjøp” er definert i forbrukerkjøpsloven § 1 som ”salg av ting til en forbruker når selgeren eller selgerens representant opptrer i næringsvirksomhet”.

Den første forutsetning, og det som kjennetegner et forbrukerkjøp, er at selger opptrer i ”næringsvirksomhet”. At selger opptrer i ”næringsvirksomhet” betyr altså at selger opptrer som yrkesselger i forhold til den ”ting” som selges. Her er det nok at selger har en ervervsmessig tilknytning til det som selges, noe som blant annet også omfatter de som selger ved siden av ordinær jobb¹³.

Salg mellom forbrukere er normalt ikke forbrukerkjøp, da kriteriet om at den ene parten må være profesjonell ikke er oppfylt. Derimot vil tilfeller der en forbruker lar seg representere av en profesjonell mellommann, ofte være et forbrukerkjøp. Dette kan være aktuelt for eksempel når selger av en ting lar seg representere av en megler eller annen profesjonell part som forestår salget ved fullmakt. Annerledes stiller nok saken seg hvis det for eksempel er en bekjent eller et familiemedlem som brukes som mellommann, i alle fall i de tilfellene der disse ikke mottar noen godtgjørelse, og således ikke kan kalles profesjonelle. I tilfeller der en slik mellommann handler i eget navn, vil nok dette ofte bli betraktet som et forbrukerkjøp, da man som oftest vil stå ovenfor et kommisjonsforhold, noe som typisk utøves i næringsøymed.

Begrepet ”salg” krever naturlig at det foreligger et gjensidig bebyrdende forhold. Normalt vil være at den ene parten presterer sin ytelse i penger, mens den andre parten presterer sin ytelse ved å levere en salgsgjenstand. Andre løsninger kan tenkes, for eksempel der kjøper erlegger noe av ytelsen i penger og resten ved innlevering av innbyttegjenstand, noe som typisk vil være aktuelt ved bilkjøp.

Begrepet ”ting” tolkes utvidende og på samme måte som etter kjøpsloven. Anvendelsen av begrepet er avgrenset og presisert i forbrukerkjøpsloven § 2. Kjøp av programvare, filmer eller andre digitale ytelser, vil falle utenfor forbrukervernet. Derimot er det antatt

---

¹³ NOU 1993:27. Forbrukerkjøpslov

at lagringsmediet, for eksempel en cd-plate, vil kunne falle inn under begrepet "ting". En nyvinning i forhold til kjøpsloven er at loven nå uttrykkelig også gjelder leveranser av vann, jfr § 2, 1 ledd, punkt b. Begrepet er altså svært vidt og det kan derfor tenkes at begrepet under visse omstendigheter går lenger enn direktivets ordlyd "goods"¹⁴.

Et annet vilkår er at den ene parten juridisk sett kan betegnes som "forbruker". Forbrukerkjøpsloven § 1, tredje ledd presiserer innholdet i begrepet med å slå fast at det må dreie seg om "en fysisk person som ikke hovedsakelig handler i næringsvirksomhet". Begrepet "fysisk person" utelukker dermed at juridiske personer kan være forbrukere og svarer i stor grad til forbrukerkjøpsdirektivets ordlyd.

Videre er det et krav at den fysiske personen "ikke hovedsakelig handler i næringsvirksomhet". Dette betyr blant annet at ting som benyttes både privat og profesjonelt, men der det private bruket er dominerende, vil omfattes av forbrukerkjøpsbegrepet. Videre vil regelen også omfatte rettshandler med preg av ren pengeplassering, for eksempel tilfeller der det blir kjøpt en kostbar bil med høy samleverdi, nettopp fordi det er økonomisk gunstig. Avgjørende for sontringen blir å avdekke hovedmålet ved kjøpet. Hagstøm mener at også at "kjøp av aksjer og verdipapirer vil være et forbrukerkjøp, dersom kjøpet vesentlig har karakter av kapitalplassering og sparing".¹⁵ En dom der det er berettiget å stille spørsmål om hvorvidt kjøper faktisk drev pengeplassering er RG-2004-501.

Som man kan lese fra dette, så er forbrukerbegrepet vidt og favner omkring så å si alle transaksjoner der privatpersoner har en profesjonell selger som motpart. Forbrukerlovgevingen berører altså situasjoner som man nærmest daglig er en del av, enten som kjøper eller selger. Lovgevingen omfatter dermed de helt enkle tilfeller der man kjøper en avis over disk, til større og mer betydningsfulle kjøp av for eksempel ny bil.

---

¹⁴ Kjøpsloven 1988 og FN-konvensjonen 1980 om internasjonale løsørekjøp. Bergem-Rognlien s36.

¹⁵ Viggo Hagstrøm. Kjøpsrett (2005) s 50

3 Del III. De materielle spørsmål. Kjøpers krav mot selger ved mangel på kjøpsgjenstanden

3.1 Tidspunktet for bedømmelsen av om det foreligger mangel

3.1.1 Innholdet i mangelsbegrepet er ikke endret

At det foreligger en mangel er en absolutt nødvendighet for at en kjøper skal kunne påberope seg kjøpsrettslige krav ovenfor selger. Forbrukerkjøpsloven har, i likhet med kjøpsloven, bestemmelser som setter krav til blant annet varens egenskaper. Kort kan det sies at om varen ikke i samsvar med visse krav eller ikke har visse egenskaper, anses den for å være mangelfull, jfr forbrukerkjøpsloven § 15 og § 16. At varen har en mangel kan bero på flere ting. En ting kan være levert med feil spesifikasjoner i forhold til det som var avtalt, eller det kan dreie seg om senere mekanisk brekkasje grunnet dårlig kvalitet.

Hva som utgjør en mangel i forbrukerkjøpslovens forstand, speiler i stor grad rettstilstanden under kjøpsloven. På noen punkter i forbrukerkjøpslovens bestemmelser utgjør lovteksten en kodifisering av rettstilstanden. Et eksempel på dette finnes i forbrukerkjøpsloven § 15 litra b, der man finner det tidligere ulovfestede krav om levering av "alminnelig god vare".¹⁶ Nytt er også at selgers opplysningsplikt er lovfestet, og dette finner man i § 16, litra b.¹⁷

Det er verdt å merke seg at forbrukerkjøpsloven har en egen lovbestemmelse (§ 16) for når det anses å foreligge en mangel. Dette til forskjell fra kjøpsloven § 17, der kun en setning på bunnen av en ellers tung bestemmelse, fastslår at om varen ikke tilfredsstillende krav som er opplistet, så har den en mangel. Innføringen av en egen paragraf synes å være et forsøk på å nærme seg målet om forenkling, tydeliggjøring og tilgjengeliggjøring av reglene og er i alle fall språklig sett mer oversiktlig.

---

¹⁶ Ot.prp.nr44 (2001-2002) s. 165

¹⁷ Ot.prp.nr44 (2001-2002) s. 170

3.1.2 Distinksjonen mellom feil og mangel

Det alene at varen har en feil er ikke tilstrekkelig til å konstatere at den har en mangel kjøper kan påberope seg. For at feilen skal kunne kvalifisere som en mangel i rettslig forstand, må man se på to momenter. Det ene moment er risikoens overgang som skal behandles ganske utførlig under i pkt 3.1.3

Det andre moment er om feilen kan sies å være en mangel etter forbrukerkjøpsloven § 15 og § 16. Bestemmelsene angir krav til varen og bestemmelser rundt dette og vil ikke kommenteres nærmere. De er også i stor grad en videreføring fra kjøpslovens mer eller mindre identiske bestemmelser, så også her vil teori og praksis kjøpsloven være anvendelig. Disse bestemmelsene behandles ikke videre i denne fremstilling.

Hvorvidt en feil kan sies å være en mangel i juridisk forstand er sammensatt og en konkret helhetsvurdering må til. Teknisk sett må feilen ha sine røtter før risikoens overgang, jfr forbrukerkjøpsloven § 18, og den må i tillegg tilfredsstille mangelsvurderingene i § 15 og § 16. Er dette tilfelle kan altså feilen sies å utgjøre en mangel i juridisk forstand.

Lovens systematikk gjør dermed et naturlig skille mellom feil som kan påberopes, og som kvalifiserer som mangler juridisk sett, og feil som ikke kan påberopes.

Rettsstilstanden er for øvrig lik som etter kjøpsloven på dette punkt.

3.1.3 Risikoens overgang. Hovedregelen i forbrukerkjøpsloven § 18, første ledd.

Bestemmelsen angir fordelingen av risiko og hvem av partene som skal bære risikoen for feil som oppstår på forskjellige tidspunkter. Regelen er en videreføring av kjøpsloven § 21, 1 ledd.

Etter bestemmelsen må det altså trekkes et skille mellom feil som kan tilbakeføres til forhold som forelå før risikoens overgang, og feil som kan tilbakeføres til forhold etter at risikoen har gått over. Bare den første gruppen kan utgjøre en mangel i kjøpsrettslig forstand. Et eksempel i denne forbindelse kan være en dataskjerm som blir skadet slik at

flere LCD-krystaller dør etter at kjøper har fått den levert. Døde LCD-krystaller er en soleklar feil ved varen, men selger kan ikke lastes for dette grunnet at skaden oppstod etter at risikoen hadde gått over på kjøper ved levering.

Det springende moment i de fleste saker blir dermed at mangelen må ha vært til stede ved risikoens overgang, jfr forbrukerkjøpsloven § 18. Skjæringspunktet for risikoens overgang vil i de aller fleste tilfeller være når varen blir overlevert fra selger til kjøper, jfr forbrukerkjøpsloven § 14. (Denne bestemmelsen vil ikke behandles ytterligere.) Hovedregelen for risikoens overgang kan altså formuleres dit hen at risikoen for feil ved produktet går over ved levering av varen.

At mangelen skal være til stede ved risikoens overgang, betyr derimot ikke at den må oppdages da. Ved skjulte mangler kan det gå atskillig tid før det er rimelig å kreve at forbrukeren burde oppdaget denne.¹⁸ Eksempler på skjulte mangler kan være at konstruksjonsfeil, som ikke var mulig å påvise før risikoens overgang, fører til at tingen blir ødelagt.^{19 20}

3.1.4 Bevisbyrden vedrørende hvorvidt en feil forelå før risikoens overgang

Etter kjøpslovens regler, se kjøpsloven § 13, måtte spørsmålet om hvorvidt en feil var til stede før risikoens overgang, og dermed utgjorde en mangel, avgjøres av konkret bevisførsel i den enkelte sak, noen særlig bevisbyrderregel for forbrukerkjøp fantes ikke.²¹ Hovedregelen må da legges til grunn, nemlig at det kreves en rimelig grad av sannsynlighetsovervekt. Samme vil være tilfelle der det kan godtgjøres at en feil ikke kunne ha oppstått som følge av misbruk, skade, vanlig slitasje og lignende.²²

Dette betydde blant annet at kjøper hadde bevisbyrden for å sannsynliggjøre at en mangel forelå før risikoens overgang, mens selger kunne forholde seg passiv.

---

¹⁸ Roald Martinussen. Kjøpsrett 5 utgave.

¹⁹ Se Ot.prp.nr.44 (2001-2002) s174

²⁰ Mer om skjulte mangler i avsnitt 3.1.4

²¹ Rt 1998 s 774

²² Viggo Hagstrøm. Obligasjonsrett (2003) s. 161

Forutsetning er at kjøper har overtatt tingen, da hovedregelen er at bevisbyrden tillegges den som besitter tingen. I praksis ville en forbruker ofte nå fram med sitt krav hvis tingen var helt ny, da bevisbedømmelsen ofte ville falle ut i favør av at mangelen var til stede før risikoen gikk over. Vanskeligere kunne det være når det hadde gått noe tid fra tingen var kjøpt til feilen viste seg og selger hevdet at han ikke ville ta ansvar for denne. Kjøper har da normalt problemer, i alle fall ved kjøp av mer teknisk avansert utstyr, med å konstatere nøyaktig hva feilen er og hvorfor den har oppstått. Dette medfører at terskelen for rette krav mot selger blir meget høyere.

Bevisvurdering etter alminnelige regler gjelder også når man skal ta stilling til hvorvidt en mangel har sin opprinnelse i tiden før risikoen gikk over på kjøper etter reglene i forbrukerkjøpsloven § 18, som må sies å være hovedregelen. Den sentrale forskjellen mellom kjøpslovens regler og forbrukerkjøpslovens regler finnes nettopp i behandlingen av feil som viser seg innen seks måneder fra kjøpstidspunktet.

3.1.5 Feil som viser seg innen 6 mnd fra kjøpstidspunkt. Spesielt om forbrukerkjøpsloven § 18, annet ledd

Forbrukerkjøpsloven har i § 18 annet ledd, skapt ny rett i forhold til kjøpsloven. Bestemmelsen ble delvis bygget på forbrukerkjøpsdirektivet artikkel 5, nr 3. Her foreskrives det en periode på seks måneder fra kjøpstidspunkt, der mangler som viser seg i denne perioden, skal presumeres å ha eksistert før risikoen gikk over på kjøper.

Bestemmelsen har ingen parallell i kjøpsloven og må anses som et unntak til hovedregelen i § 18, første ledd. Ved gjennomføringen av § 18, 2 ledd er nå ansvaret plassert hos selger. Dette kan synes rimelig all den tid selger normalt rår over bedre muligheter for feilsøking, bedre produktkunnskap og lignende.

3.1.6 Nærmere om bevisbyrden etter § 18 annet ledd

Ordlyden i bestemmelsen sier at feilen skal ”formodes” å ha eksistert før risikoen gikk over på kjøper så lenge den viser seg innen 6 måneder etter risikoens overgang. Det er med andre ord et utgangspunkt, en presumsjon, men heller intet mer. En selger som vil

komme seg unna presumsjonen, må derfor føre bevis for at presumsjonen ikke holder i det konkrete tilfelle. Det konkrete selger må bevise er at tingen ikke hadde noen mangel før ”det tidspunkt da risikoen går over på forbrukeren”, jfr § 18, første ledd.

Lovens ordlyd ”hvis ikke noe annet bevises”, gir ingen veiledning for hvordan bevisbedømmelsen skal utføres, ei heller finnes det veiledning i forarbeidene, så det formodes at vanlige bevisregler må gjelde. Høyesterett har i den såkalte ”Videospillerdommen”²³ gitt visse uttalelser om bevisbedømmelsen. Her uttales det blant annet at utgangspunktet for bevisbedømmelsen er de alminnelige regler. Det betyr at man taler om alminnelig sannsynlighetsovervekt og intet særskilt krav til en særlig klar overvekt. At det mest sannsynlige scenarioet skal legges til grunn ved vanlig bevisbedømmelse, støttes av Høyesteretts syn i den meget kjente P-pilledom II²⁴. I juridisk litteratur kommenterer Hov denne dommen og mener at den står som ”et gjennombrudd for overvektsprinsippet.”²⁵ Men videre skriver også Hov at det kan tenkes tilfeller der gode grunner taler for at et annet prinsipp skal legges til grunn for eksempel ved situasjoner der man står ovenfor meget store konsekvenser ved uriktig dom. For de forbrukerkjøpsrettslige tvister vil nok dette sjelden være tilfelle.

Selger må altså føre sine bevis etter vanlige regler, noe som betyr at om selger kan sannsynliggjøre at feilen er kommet til etter at risikoen gikk over, så vil presumsjonen måtte vike. Det er ikke nok at selger her anfører alminnelige betraktninger om hvorfor tingen har sviktet. I Rt-1998-774 uttales det at det har ” betydning for bevisbedømmelsen at leverandørkjeden, som har den tekniske ekspertisen og de økonomiske ressursene, ikke har funnet det formålstjenlig å undersøke IR-mottakeren for eventuelt å klarlegge årsaken til funksjonssvikten. Denne manglende oppfyllelse av det som har vært kalt selgerens bevisføringsplikt, jf NOU 1993: 27 Forbrukerkjøpslov side 62-63, bør belastes leverandørkjeden.”, noe som tyder på at selger i alle fall til en viss grad må konkretisere sine antagelser ved å undersøke tingen. Det må formodes at selger kan dokumentere vanlig påregnelig slitasje og forhold som mer eller mindre er

---

²³ Rt.1998 s.774

²⁴ Rt-1992-64

²⁵ Jo Hov Rettergang 1 (1999) s 265

allment kjent uten å være meget detaljert. Helt generelle påstander kan derimot ikke anses å være tilstrekkelig grunnlag for å sette presumsjonen til side.²⁶ Som et eksempel kan det sies at om selger klarer å konstatere at den konkrete feilen kommer av at tingen har vært utsatt for fukt og en transistor som følge av dette har sluttet å fungere, vil selgers bevisbyrde være oppfylt. Heller ikke det faktum at det *ikke* kan utelukkes at feilen oppstod etter risikoens overgang, kan sette presumsjonen til side.²⁷

Dette betyr i praksis at om selger faktisk kan føre bevis for at feilen ikke forelå ved risikoens overgang, så er kjøper henvist til å føre motbevis mot dette. For kjøpers del må bevisbedømmelsen bli lagt på samme nivå som selgers, dette støttes blant annet av uttalelser i ”Videospillerdommen” om at det ikke foreligger noe spesielt ved bevisbedømmelsen i forhold til en forbruker. Det må antas at når selger først har klart å føre bevis for at det feilen oppstod etter risikoens overgang, vil det være vanskelig for kjøper å motbevise dette. Ved mange feil, spesielt på elektroniske artikler, vil det, for en forbruker uten spesiell teknisk kompetanse, være nærmest umulig å finne årsaken til feilen, langt mer fastslå om det dreier seg om en produksjonsfeil.

3.1.7 Feil som ”viser seg innen seks måneder”

Presumsjonen i § 18, annet ledd gjelder kun feil som ”viser seg innen seks måneder etter risikoens overgang”. Ved første øyekast kan reglen fort forstås som at kjøper er nødt til å fremme sitt krav innen seks måneder etter at tingen er kjøpt. Av forarbeidene fremgår det at ordlyden skal forstås bokstavelig. Dette betyr at det avgjørende er om feilen faktisk *viser seg* innen seks måneder etter at risikoen gikk over på kjøper. I tilfeller der kjøper reklamerer før fristen er gått ut, er det uproblematisk å konstatere at feilen har vist seg innen fristen. Om kjøper reklamerer *etter* at seks måneders fristen har gått ut, så vil det avgjørende bevissspørsmål være hvorvidt feilen faktiske *viste seg* før seks måneder hadde gått. Dette må nok avgjøres på bakgrunn av alminnelige

---

²⁶ Ot.prp.nr.44 (2001-2002) s 209

²⁷ Ot.prp.nr.44 (2001-2002) s 209

bevisregler.²⁸ En slik situasjon kan tenkes der feilen viser seg like før det har gått seks måneder og kjøper ikke rekker å reklamere før senere.

3.1.8 Unntakene etter § 18, annet ledd annet punktum

I § 18, annet ledd, annet punktum er det formulert ett unntak til presumsjonen. Hva som går under unntaket må avgjøres skjønnsmessig og står som en kontrast til den klare presumsjonen. Både ut fra forarbeidene²⁹, og ut fra alminnelige betraktninger om at direktivet er gitt for å beskytte forbrukeren, er det klart at det må være en viss terskel for å anvende unntakene, og det er selger som har bevisbyrden.

I tilfeller der mangelen er ”uforenlig” med varens ”art”, må presumsjonen antas ikke å gjelde. Bestemmelsen legger opp til at det er snakk om tilfeller der selger kan vise til erfaring som tilsier at den aktuelle feilen normalt oppstår som følge av hendelser etter risikoens overgang. Som eksempel på dette kan nevnes matvarer eller andre varer som er ment å holde kvaliteten over en begrenset tidsperiode.

Unntak er det også for ”mangelens art”. Inn under dette unntaket kommer for eksempel deler som normalt slites fort, slik som for eksempel spenningsregulatorer i dynamoer og lignende som etter sin art forbrukes³⁰. I slike tilfeller vil heller ikke kjøperen ha noen berettiget forventning om at varen skal fungere lenger enn fristen satt av loven og presumsjonen er ikke ment å forrykke dette forhold. I tillegg kan det argumenteres for at mangelen i eksemplet faktisk ikke vil utgjøre en mangel etter § 15 og § 16, da en spenningsregulator er den del som uten unntak slites og må byttes jevnlig.

---

²⁸ Ot.prp.nr.44 (2001-2002) s174-175

²⁹ Ot.prp.nr.44 (2001-2002) s174-175

³⁰ Ot.prp.nr.44 (2001-2002) s 175

3.1.9 Signifikante forskjeller mellom det gamle og nye regelsett mht risikoens overgang?

Det som gjør den store forskjellen i forhold til kjøpslovens regler er presumsjonsregelen i forbrukerkjøpsloven § 18, annet ledd.

Selve fristen på seks måneder er satt som et resultat av Forbrukerkjøpsdirektivets art 5 nr 3. Hvorvidt fristen skulle vært lenger eller kortere er det delte meninger om. Rent teknisk hadde det ikke vært noe i veien for at fristen for eksempel skulle vært på 12 måneder. Det som kan tale mot en lenger frist er at fristens lengde hadde kommet til å dominere på en helt annen måte, og presumsjonen hadde i praksis kunne blitt stående som lovens klare hovedregel. At det i det hele tatt eksisterer en fast frist, er derimot positivt og gjør at reglene blir langt lettere å praktisere og forstå både for forbrukere og selgere enn hvis fristen måtte avgjøres mer skjønnsmessig.

Normalt vil ikke presumsjonen ha noen stor praktisk betydning så lenge feilen viser seg kun kort tid etter kjøpet, da vanlige bevisregler ofte vil føre til samme resultat. Lenger ut i perioden vil nok presumsjonen ha mer for seg, da det blir lettere for forbruker å hevde en at feil, uten å måtte legge bevis på bordet for det, faktisk var oppstått før risikoens overgang.

I gitte tilfeller kan man tenke seg at selger kan ta seks måneders regelen til inntekt for at feil som viser seg etter seks måneder *ikke* skal dekkes.

Garantier vil også være et moment som kan redusere verdien av presumsjonsbestemmelsen ytterligere. I mange tilfeller vil en vare være dekket av en garanti, med typisk varighet i ett år, spesielt for elektroniske varer og biler (som jo ofte har enda lenger garanti). Normalt vil da selger rette de fleste feil som oppstår under garantitiden uten videre spørsmål.

På den annen side kan garantiavtaler være beheftet med så mange unntak at de ikke gir kjøperen noen god beskyttelse. Da er det viktig med en lovfestet regel som ikke er utarbeidet av bransjen selv.

Selv om presumsjonsreglen kanskje ikke i alle tilfeller vil utgjøre den store forskjellen i forhold til kjøpslovens regler, vil signaleffekten av en lovfestet og klar regel være svært viktig.

Under kjøpslovens regime ville det være svært vanskelig for en forbruker å hevde sin rett uten å innse muligheten for en rettssak, da selger ofte kunne forventes å hevde at feilen skyldes feil bruk eller manglende vedlikehold av varen, uansett når og hvordan feilen ble presentert. En rettssak vil normalt være forbundet med så store utgifter at det er lite aktuelt, unntatt i de helt graverende og klare tilfellene. Dette faktum blir underbygget av at det finnes så lite rettspraksis rundt forbrukersaker. Så klart som presumsjonen i § 18, annet ledd nå er utformet, er det svært vanskelig å unngå å ta hensyn til den, særlig når den med sin utforming er tilgjengelig på en enkel måte også for ikke-jurister. Dette fjerner i stor grad usikkerheten for forbrukeren, da det nå er opp til selger fremme beviser og forbruker kan være offensiv i en helt annen grad enn før.

3.2 Reklamasjon

3.2.1 Innledning

Reklamasjon kan beskrives som en plikt til å gi melding om at krav kan komme til og fremsettes. Reklamasjonsregler generelt er et utslag av et "status-quo prinsipp"³¹. Det betyr i praksis at den part som ønsker å forandre et bestående forhold selv må ta grep for at dette skal skje. Hvis parten forholder seg passiv, så skjer det ingen endringer, og etter hvert kan hele retten gå tapt. Reklamasjonsreglene ivaretar flere hensyn. Et hensyn er å avskjære muligheten for at en part avventer sin reklamasjon til et taktisk heldig øyeblikk. Reklamasjonsreglene skal skaffe den som det reklameres ovenfor en rimelig klarhet slik at han får oversikt over at det foreligger et mislighold og at det vil bli reist krav som følge av dette. Kjøper må altså reklamere før det blir aktuelt å ta i bruk noen av sanksjonene som det å kreve avhjelp, prisavslag eller heving.

---

³¹ Hagstrøm. Kjøpsrett (2005) s 183

3.2.2 Nøytral og spesifisert reklamasjon, den gamle ordning.

De gamle regler, som uttrykt i kjøpsloven § 32, foreskriver to relative frister for at en reklamasjon skal anses som rettidig. I tillegg finnes det en tredje absolutt tidsfrist for hvor sent det kan reklameres ovenfor en feil.

Den første fristen gjelder for såkalt nøytral reklamasjon. Å avgi nøytral reklamasjon betyr at kjøper må erklære at varen har en mangel og at kjøper vil gjøre denne gjeldende. Meldingen om dette må gies til selger innen ”rimelig tid” etter at mangelen ble oppdaget eller etter at kjøper burde oppdaget den. Unntaket fra dette er om selger har opptrådet svikaktig, jfr kjøpsloven § 33. Hva som anses som rimelig tid er et skjønnsspørsmål der mange forhold spiller inn. Dette vil bli kommentert ytterligere i kapittel 3.2.3.

Den andre fristen, som må overholdes når det er snakk om beføyelser som retting, omlevering eller heving, jfr kjøpsloven § 35 og § 39, er fristen for såkalt spesifisert reklamasjon. Her må kjøper gi melding om at han ønsker å gjøre gjeldene krav om retting, omlevering eller heving enten sammen med den nøytrale reklamasjon eller i ”rimelig tid” etter at denne er inngitt. Fristen må vurderes konkret i det enkelte tilfelle, men kjøper skal ha rimelig tid til å vurdere hvilke beføyelser denne ønsker å gjøre gjeldene.

Den tredje fristen er en absolutt tidsfrist, jfr kjøpslovens § 32, andre og tredje ledd. Reklamerer ikke forbruker innen denne fristen, medfører det rettstap.

3.2.3 Forbrukerkjøpslovens reklamasjon etter § 27, første ledd

Forbrukerkjøpslovens regler om reklamasjon, som finnes i § 27, har mange likheter med kjøpslovens, men det finnes også viktige forskjeller. Disse er i hovedsak innført som en følge av forbrukerkjøpsdirektivet.

I forbrukerkjøpslovens system er skillet mellom nøytral og spesifisert reklamasjon forlatt. Dette medfører at kjøper ikke lenger trenger å informere selger om hvilket krav denne ønsker å gjøre gjeldene, men kan klare seg med å gi melding om at det foreligger en mangel som vil bli gjort gjeldende. Det må trekkes en nedre grense for hva som faktisk kan anses som en reklamasjon, og det må antas at helt generelle ytringer om produktet ikke kan kvalifisere. På den annen side bør det heller ikke stilles strenge krav til forbrukeren. Det vesentlig er at selger på denne måten blir varslet om at kjøper har oppdaget en påstått mangel og i denne forbindelse vil gjøre krav gjeldende.

Den nøytrale reklamasjonen må foretas innen ”rimelig tid” etter at mangelen ble oppdaget eller burde blitt det, jfr § 27, første ledd første punktum. Det må her nevnes at en forbruker ikke har noen plikt til å undersøke tingen etter kjøp, så sontringen om når en mangel burde blitt oppdaget, må leses i dette lys. Uttrykket ”innen rimelig” tid må stort sett forstås på samme måte som i kjøpslovens reklamasjonsregler og relevante kriterier ved vurderingen kan være varens art, hvor kompleks varen er, mangelens art, kjøpers sakkunnskap.

3.2.4 Forbrukerkjøpslovens 2 måneders frist, jfr § 27, første ledd

På bakgrunn av forbrukerdirektivets art 5 nr 2 ble det i forbrukerkjøpsloven § 27, første ledd annet punktum nedfelt en presisering av kravet om reklamasjon innen ”rimelig tid”. I § 27 første ledd annet punktum heter det at ”Denne fristen for å reklamere kan aldri være kortere enn to måneder fra det tidspunkt da forbrukeren oppdaget mangelen”.

Fristen vil i mange tilfeller avbøte en del bevismessige problemer vedrørende å bevise hvorvidt en forbruker faktisk ”burde ha oppdaget” en mangel og er derfor enkel å praktisere.

På den annen side kan bevisproblemer i forbindelse med fristen godt tenkes, da det avgjørende blir å klarlegge når forbrukeren faktisk oppdaget at varen hadde en mangel. Det kan ikke være nødvendig at forbrukeren forstår nøyaktig hva mangelen består i for at fristen skal begynne å løpe. På den annen side kan det tenkes situasjoner der kjøper

oppdager en feil på en komponent, men faktisk ikke forstår at denne medfører at produktet ikke kan brukes. Kjøper må i alle fall tillates tid for å skaffe seg en viss oversikt over mangelens omfang.³² Bevisvurderingen blir uansett konkret i det enkelte tilfelle.

Uttrykket ”burde ha oppdaget” skal også kommenteres. I dette ligger et krav til aktsomhet og man må vurdere hvorvidt den konkrete kjøperen ”burde ha oppdaget” mangelen. Utgangspunktet vil være å vurdere ut fra hvordan en ”normal” person ville reagert, men også individuelle forutsetninger vil spille inn. Her vil ting som kjøperens tekniske innsikt, hans erfaring, kunnskap og utdanning være av betydning.³³

3.2.5 Den absolutte reklamasjonsfrist

Absolutt reklamasjonsfrist angir det seneste tidspunktet en mangel kan gjøres gjeldende. Fristens utgangspunkt er når kjøper ”overtok” tingen, jfr kjøpsloven § 32, annet ledd og forbrukerkjøpsloven § 27, annet ledd. Hovedregelen gir to års reklamasjonsrett, men for ting som ved vanlig bruk er ment å vare ”vesentlig lenger”, er fristen for å framsette reklamasjon fem år.

Om en vare er ment for å vare ”vesentlig lenger” enn fem år blir et spørsmål som konkret må avgjøres for den enkelte vare. Aktuelle momenter for vurderingen er varens art, pris, produsentens ambisjoner mht varighet og lignende. En dyr vare som utgir seg som ekstra holdbar må forutsettes å vare lenger enn en tilsvarende vare som ikke gjør dette. Forutsetningen er gjerne at gjenstanden brukes forsvarlig. Unormal hard bruk av varen skal ikke innvirke på reklamasjonsfristen. Vilåret om at varen må vare ”vesentlig lenger” enn to år må taes bokstavelig. Angivelsen er ikke helt skarp, og det må forventes at en vare som er ment å vare i omtrent fire år også må dekkes av fem års fristen. Dersom det er tvil om hvor lenge vare faktisk er ment å vare, bør tvilen komme forbruker til gode og fem års fristen velges.³⁴

---

³² Knoph, siste utgave s 356

³³ Lødrup Erstatningsrett (1999) s 153 flg

³⁴ Ot.prp.nr.44 (2001-2002) s. 181

Et spesielt tilfelle har man der selger, selv om den aktuelle reklamasjonsfristen er overskredet, begir seg inn på realitetsdiskusjoner. I slike tilfeller kan selgers innsigelse om at reklamasjonsfristen er overskredet ha gått tapt.³⁵

Når de absolutte reklamasjonsfrister er overskredet, fører dette som hovedregel til total rettstap. Selger svarer da kun for tilfeller der han ved for eksempel ved garanti har påtatt seg et utvidet ansvar eller denne har ”opptrådt grovt uaktsomt eller for øvrig i strid med redelighet og god tro”, jfr § 33.

3.2.6 Reklamasjonens formkrav

Loven stiller ikke formkrav til reklamasjonen, denne kan følgelig gjøres så vel muntlig som skriftlig. Av bevis hensyn vil skriftlig reklamasjon i praksis være å foretrekke.

3.2.7 Signifikante forskjeller mellom reklamasjonsreglene i kjøpsloven og forbrukerkjøpsloven?

Den markante forskjellen mellom kjøpslovens reklamasjonsregler og reglene i forbrukerkjøpsloven, ligger i at det ved reklamasjonen etter forbrukerkjøpsloven gies en 2 måneders frist til å reklamere etter at en mangel blir oppdaget.

At det er snakk om en frist på hele to måneder, betyr nok at kjøper i så å si alle tilfeller vil rekke å reklamere innen fristens utgang. Den formelle hovedregel i § 27, første ledd, første punktum, sier at det skal reklameres innen rimelig tid fra feilen enten ble ”oppdaget” eller ”burde” ha blitt det. Med utvidelsen som to måneders fristen gir, og det faktum at så å si alle kan reklamere innen den, så betyr dette i praksis at det ikke lenger stilles krav om at kjøper ”burde” oppdage mangler, men at forbrukeren blir gitt en frist på å reklamere på to måneder etter at mangelen ble oppdaget. Dette gir kjøper den åpenbare fordel at han kan redde seg unna situasjoner der en mangel burde blitt oppdaget og fristen for reklamasjon ”innen rimelig tid” overskredet. Det må påpekes at

---

³⁵ Hagstrøm. Kjøpsrett (2005) s 186

fristen i § 27, første ledd, første punktum, om reklamasjon ”innen rimelig tid” eksisterer på siden av to måneders fristen, men kun får selvstendig betydning der forbruker ikke har reklamert innen to måneder fra mangelen ble oppdaget, og en reklamasjon etter disse to månedene fortsatt anses som en reklamasjon innen ”rimelig tid”. På bakgrunn av dette faktum, kan man spørre seg om ikke forbrukerkjøpslovens hovedregel om reklamasjon nærmest blir at kjøper uansett har to måneders frist på å reklamere fra en feil viser seg.

Under kjøpslovens regime var det klart at det skulle en del til før fristen om ”rimelig tid” måtte anses oversittet av en forbruker. Det er svært vanskelig å finne eksempler i rettspraksis på at en forbruker har fått sin sak avvist grunnet at reklamasjonen ikke har blitt foretatt ”innen rimelig tid”, og det kan dermed stilles spørsmål om dette var et reelt problem for forbrukeren.

Hvorvidt fristen ideelt skulle vært lenger eller kortere, skal ikke drøftes her. Det er nok å peke på at innføringen av en to måneders frist må sees som en klar styrking av forbrukerens rettigheter, ikke minst fordi partene nå har en enkel og klar frist å forholde seg til. En av grunnene til at spørsmålet om reklamasjon har skjedd ”innen rimelig tid” omtrent ikke er berørt i rettspraksis, kan jo være at det har knyttet seg mye usikkerhet rundt begrepet og at forbruker derfor har vegret seg for å bringe saken inn for rettsapparatet.

3.3 Forbrukerens krav mot selger når det foreligger mangler ved kjøpsgjensstanden.

3.3.1 Innledning

Når det er klart at det foreligger en feil som fyller kravene til en mangel som kan påberopes i henholdt til forbrukerkjøpsloven, og det er reklamert over denne, så har forbrukeren en rekke krav som kan rettes mot selger avhengig av mangelens art og

betydning. Fremstillingen er også her bygget over lovens systematikk, slik at behandlingen av de forskjellige beføyelsene kommer i logisk rekkefølge.

3.3.2 Hva er avhjelp?

Begrepet ”avhjelp” har tradisjonelt vært en fellesbetegnelse for de to beføyelsene ”retting” og ”omlevering”.

Etter kjøpsloven § 34 kunne også kjøper kreve at selger rettet mangler ved produktet for egen regning, så fremt dette kunne skje uten å volde selger urimelig kostnad eller ulempe, noe som kun svært sjeldent kunne påberopes. Omlevering kunne også kreves, men da måtte mangelen være vesentlig.

Avhjelp i form av retting og omlevering har betydning for både kjøper og selger. For kjøper er det sentralt at en mangel kan avhjelpes slik at denne får et fullverdig produkt. Selger kan på sin side også ha nytte av muligheten til å omlevere eller rette et produkt. Dette blir for selger en defensiv beføyelse for å unngå mer alvorlige krav om heving eller prisavslag, da disse kravene suspenderes mens rettingen eller omleveringen pågår. I forhold til dette er det selvfølgelig en tidsmessig begrensning for hvor lenge selger kan holde på med rettingen av et produkt, da dette skal gjøres innen ”rimelig tid”, jfr forbrukerkjøpsloven § 30.

Forbrukerkjøpsloven § 29 har sin bakgrunn i forbrukerdirektivets art 3 som setter krav til den nasjonale lovgivningen vedrørende forbrukerens rett til retting og omlevering av en vare. Av ordlyden i direktivet kan man se at det legges opp til et gradert system. Først slås det fast at forbrukeren, dersom det foreligger ”manglende avtalemessighet”, kan velge mellom retting og omlevering. Om dette ikke fører fram kan forbrukeren kreve prisavslag eller heving.

3.3.3 Hovedregelen i § 29: Rett til å velge mellom retting og omlevering som avhjelp

Bestemmelsen i § 29 første ledd, første punktum sier: ”Forbrukeren kan velge mellom å kreve at selgeren sørger for retting av mangelen eller leverer tilsvarende ting

(omlevering).”. Dette gjelder ikke hvis gjennomføring av kravet er ”umulig” eller volder selgeren ”urimelige kostnader”, jfr § 29, annet ledd. Etter ordlyden er det altså intet krav om at mangelen må være vesentlig for at det skal kunne kreves avhjelp. Bestemmelsen er altså felles både for retting og omlevering og avviker dermed fra kjøpslovens regler på dette punkt.

Bestemmelsen er tatt inn som en direkte følge av forbrukerkjøpsdirektivets art 3 og samsvarer godt med direktivets oppregning av momenter som skal vektlegges.

Dette systemet er en nyvinning i forhold til tidligere, da kjøper som hovedregel måtte nøye seg med retting i stedet for omlevering da et krav om omlevering etter kjøpslovens regler hadde samme terskel som et hevingskrav, nemlig at det forelå en ”vesentlig” mangel. I tillegg ville gjerne selger møte kjøpers krav med sin defensive rett til å rette. I praksis kom derfor omlevering kun i betraktning i de tilfellene der selger selv fant at dette var den gunstigste løsningen, og avhjelp bestod dermed stort sett av kun retting.

3.3.4 Retting etter forbrukerkjøpsloven § 29

Etter kjøpslovens regler hadde kjøper i utgangspunktet ubetinget rett til å kreve at selger retter mangler, uavhengig om mangelen er vesentlig eller ei. Skrankene for retten var at dette ikke måtte volde selger ”urimelig kostnad eller ulempe”, jfr § 34.

Utgangspunktet er det samme etter forbrukerkjøpslovens regler. Kjøper kan i utgangspunktet kreve enhver mangel rettet, det er dermed, i likhet med rettstilstanden under kjøpsloven, ingen forutsetning at mangelen er vesentlig eller at selger kan bebreides, jfr forbrukerkjøpsloven § 29. Et mislighold av denne retteplikten fører normalt til et objektivt erstatningsansvar.³⁶ I praksis vil ofte situasjonen være slik at det strides om hvorvidt det foreligger en mangel, og i mange tilfeller vil det ta noen tid å få klarhet i dette. Selger vil derfor ofte gå til dekningsstransaksjon, og den rettslige oppgjøret vil da konsentrere seg om hvorvidt denne skal få sine forsvarlige kostnader dekket.

---

³⁶ Hagstrøm. Kjøpsrett (2005) s 195

3.3.5 Omlevering av vare, forbrukerkjøpsloven § 29.

At kjøper kan kreve at en vare omleveres betyr i praksis at selger må levere en ny og tilsvarende vare. Dette er spesielt praktisk for masseproduserte varer med begrenset verdi, slik som for eksempel mobiltelefoner og annen forbrukerelektronikk, da disse ofte lagerføres i stort antall av selger.

Mer ukurant vil omlevering være i tilfeller der det for eksempel selges brukte varer, men det er intet i lovtekst eller forarbeider som tilsier at omlevering som hovedregel ikke skal kunne kreves også i disse tilfeller.³⁷ En forutsetning vil selvfølgelig være at det er mulig å finne en "tilsvarende ting" å omlevere. Ved for eksempel bruktbilkjøp, der ulike biler ofte vil ha forskjellige karakteristikk, vil omlevering av "tilsvarende ting" nærmest være en umulighet.

Omlevering etter kjøpslovens regler kunne bare kreves dersom mangelen var "vesentlig", jfr kjøpsloven § 34, annet ledd. Dette gjorde at terskelen for å kreve omlevering var like høy som det å kreve heving av kjøpet, der det også kreves at vesentlighet i forhold til mangelen.

Man kan lett se for seg tilfeller der kjøper primært ønsker å få varen omlevert, men der selger kanskje ser seg best tjent med å rette.

Omlevering vil tross alt medføre en rekke fordeler for kjøper da denne slipper å vente på at tingen skal bli ferdig reparert, kjøper får en ny vare som kanskje er av nyere dato og har en forbedret produksjonsteknikk, kjøper vil kanskje føle seg mer komfortabel med en ny vare framfor en som allerede er reparert en gang og så videre.

---

³⁷ Ot.prp.nr.44 (2001-2002) s 183

På den annen side kan det være flere grunner til at selger ønsker å rette. Først og fremst kan det være kostbart for selger å omlevere en defekt vare. Selger må tross alt levere ut en helt ny vare, som nødvendigvis må lagerføres, samtidig som selger må ta inn den defekte varen og få denne rettet før den på nytt kan selges. Dette fører først og fremst til at selger blir nødt til å lagerføre større volum av varer all den tid selger må regne med å bli utsatt for krav om omlevering, i tillegg til at selger normalt også vil sitte inne med de varer som er til reparasjon. Selger må også etablere et apparat for å sende inn defekte varer og få de rettet og komplettert på en slik måte at de nok en gang kan selges. Et slikt apparat må være mer omfattende en det vanlige apparatet som brukes for å rette gjenstander for kunde, og følgelig mer kostbart. Den reparerte gjenstanden kan da heller ikke selges som ny, og det må normalt forventes at selger ikke oppnår samme pris som for tilsvarende ny vare. Alternativet for selger kunne være å inngå avtale med leverandør om at denne refunderer varer med mangler, slik at selger selv ikke bærer risikoen for dette. Uansett vil en slik løsning sannsynligvis bli kostbar.

3.3.6 Urimelig kostnader. Begrepet kostnad

Forbrukerens rett til å velge mellom omlevering og retting gjelder ikke uten unntak. I § 29, første ledd er det gjort unntak for tilfeller der det enten er ”umulig” eller volder selger ”urimelig kostnader”. Vilkårene er altså felles både for retting og omlevering.

Innledningsvis er det interessant å bemerke forskjellen til kjøpsloven § 34 der et omleveringskrav må volde selger ”vesentlig kostnad” eller ”ulempe” for å kunne avvises.

I forbrukerkjøpslovens bestemmelse er ”ulempe” sløyfet og kravene for avvising av retting og omlevering like. Av forarbeidene framgår det at forandringen i praksis ikke er stor da ”de fleste ulemper i prinsippet kan omregnes til en kostnad”³⁸. Dette betyr nok i praksis at selgers beskyttelse ikke har blitt dårligere enn før, men heller at ”kostnad” skal tolkes videre enn før. Dette er også forutsatt i forarbeidene, der det under kostnad også skal regnes ikke bare rene utlegg, men også innkjøp av materialer, bruk av

---

³⁸ Ot.prp.nr.44 (2001-2002) s 183

arbeidskraft og lignende. Dette betyr at ulempen ved å for eksempel måtte hente reservedeler langveisfra skal brytes ned i kostnader. Her kan selger legge til bilkjøring, lønn til den som må hente og andre utgifter i forbindelse med transporten og samlet sett få omgjort ulempen til en kostnad. Dette er vanligvis en kurant sak i forbrukerkjøp, da den ene parten gjennomgående vil være profesjonell.

Men for at selger skal kunne avskjære forbrukerens valgrett, må kostnadene være ”urimelige”.

3.3.7 Vurderingen av ”urimelig kostnad”, § 29, første ledd

For å kunne vurdere hvorvidt det foreligger urimelige kostnader, må det gjøres en analyse av hva som egentlig menes med begrepet. Hva menes med ”urimelige kostnader” og hvordan skal man gå fram for å finne ut om kostnadene er ”urimelige” eller ei? I prinsippet foreligger det to måter å se vurderingen på.

Den ene måten er å se om det ene alternativet i *absolutt kronebeløp* er så mye dyrere enn det andre at det vil være urimelig at selger skulle måtte utføre det.

Den andre måten er å se på *forholdet* i kostnad mellom de to alternativene og deretter vurdere om forskjellen er så stort at det blir urimelig å velge det ene framfor det andre.

Det vil gjennomgående vært svært mye vanskeligere for forbrukeren å kreve omlevering hvis vurderingstemaet skal være forholdet mellom to kostnader. Da vil en selv en lav beløpsmessig sum kunne føre til urimelighet. Hvis man følger det annet alternativ, så vil adgangen til å kreve omlevering for i alle fall rimeligere varer være tilsvarende mer åpen.

I tillegg vil det være et avgjørende spørsmål om hvilke momenter det skal legges vekt på under vurderingen, da dette i praksis vil være med på å bestemme i hvilken grad omlevering skal kunne skje.

I kapittel 3.3.8, 3.3.9, 3.3.10 og 3.3.11 skal forbrukerens, tilsynelatende klare, rett til å velge analyseres.

3.3.8 Ordet "særlig" i forbrukerkjøpslovens § 29, annet ledd

Det er på sin plass å knytte noen kommentarer til ordet "særlig" i § 29, annet ledd, da det ikke på noen måte kommer fram i en ellers klar lovteksten hva som ligger bak. Noen lang utredning om hendelsene som førte frem til at uttrykket fant sin plass i lovteksten, skal ikke foretaes, men det skal bli gitt en kort oversikt.

Departementets forslag til § 29, annet ledd så slik ut: "Ved avgjørelsen av om kostnadene er urimelige etter første ledd annet punktum, skal det legges vekt på verdien av en mangelfri ting, mangelens betydning og om andre beføyelser kan gjennomføres uten vesentlig ulempe for forbrukeren." I forarbeidene forfekter departementet en vid adgang til omlevering, der hovedsynspunktet går ut på at det ved nye masseproduserte varer, vil være svært vanskelig for selger å hevde at det volder ham urimelig kostnader. Momentene som skal vektlegges ved avgjørelsen er positivt opplistet og selv om de ikke er uttømmende, så er adgangen til å legge vekt på andre hensyn i noen grad begrenset.³⁹

Under behandling i Justiskomiteen ble lovteksten endret, til det som i dag er § 29, annet ledd, ved at ordet "særlig" ble tilføyd: "Ved avgjørelsen av om kostnadene er urimelige etter første ledd, annet punktum, skal det legges *særlig* vekt på verdien av en mangelfri ting, mangelens betydning og om andre beføyelser kan gjennomføres uten vesentlig ulempe for forbrukeren."

Uttrykket ble tilføyd som en følge av at det var ønskelig å vektlegge miljøhensyn ved praktisering av loven. Under Justiskomiteens behandling av saken ble blant annet følgende uttalt: "Flertallet er bekymret for at forbrukerkjøpsloven på flere områder kan bidra til at det kan oppstå et miljøproblem, for eksempel ved skroting av hvite- og brunevarer. Den foreslåtte bestemmelsen i § 29 som gir forbrukeren rett til å kreve ny

---

³⁹ Ot.prp. nr.44 (2001-2002)

vare, kan være med på å styrke « bruk og kast-mentaliteten »”⁴⁰. Flertallet i komiteen uttalte følgende om hvordan reglene burde praktiseres ut fra et miljøperspektiv: ” Dersom selger har mulighet til å rette ved første gangs reklamasjon, kan dette være med på å redusere antall varer som skrotes/ødelegges unødvendig. *Det må være et mål at flest mulig gjenstander repareres, slik at de kan nyttes lenger.* (min kursivering)”⁴¹.

Med denne tilføyelsen endret Justiskomiteen fullstendig forutsetningene for vurderingen. Momentene som er oppregnet blir bare veiledende, ikke uttømmende, og det skal taes spesielle miljøhensyn under tolkningen. Som en følge av dette kan man heller ikke lenger støtte seg til proposisjonens forståelse av forholdet mellom retting og omlevering.⁴²

En vurdering av det materiale som foreligger, indikerer at det i praksis er en presumsjon for at det i første omgang skal foretaes retting framfor omlevering. Et utgangspunkt som nærmest er det motsatte av hva en kan lese ut av lovteksten. Til dette kommenterer Hagstrøm at selger normalt vil kunne avskjære kjøpers omleveringskrav så lenge selger kan rette mangelen ved første gangs reklamasjon, og det gjelder varer som faller raskt i pris etter kort tids bruk.⁴³

3.3.8.1 Konvensjonsstrid

I forhold til direktivet er det er grunn til å stille spørsmål om hvorvidt det i det hele tatt er adgang til å legge vekt på miljøhensynet. Hagstrøm sier om dette at ”Isolert sett gir ikke denne regelen adgang til å tilgodese de miljøhensyn Stortingetsflertallet ville vareta. Etter EØS-loven § 2 skal EØS-retten ha forrang”.

---

⁴⁰ Inst O. Nr 69 (2001-2002) Innstilling fra justiskomiteen om lov om forbrukerkjøp pkt 3.17.2

⁴¹ Inst O. Nr 69 (2001-2002) Innstilling fra justiskomiteen om lov om forbrukerkjøp pkt 3.17.2

⁴² Viggo Hagstrøm s 203

⁴³ Viggo Hagstrøm s 203

På den annen side sier Hagstrøm på side 203 også at ”Samtidig er formuleringen i Forbrukerkjøpsdirektivet såpass åpen at det er vanskelig å se at den kan stenge for retting når det er reell fare for at selgeren ellers må skrote tingen”.

Spørsmålet om hvorvidt det foreligger konvensjonsstrid skal ikke behandles i oppgaven, men er tatt med kun for sammenhengens skyld.

3.3.9 ”Støvlettdommen”, Rt-2006-179

Den såkalte ”Støvlettdommen”, Rt-2006-179, er hittil den eneste avgjørelsen fra Høyesterett som omhandler spørsmålet om i hvilken grad selger kan komme seg unna krav om omlevering ved å vise til at dette vil volde ”urimelige kostnader”. I 2006 stod saken til doms. Saken omhandlet et omleveringskrav for et par støvletter der hælen hadde knekt på den ene. Avgjørelsen falt ned på at omlevering av støvlettene ikke kunne kreves. Dommen ble avsagt under dissens 3-2.

3.3.9.1 Utgangspunktet

Forholdet i saken var slik at det ville kostet selger kr 65,- å reparere støvletten, mens det ville kostet kr 450,- å omlevere den. Hovedregelen er at forbruker kan velge mellom retting og omlevering, så lenge valget ikke volder selger ”urimelige kostnader”, jfr § 29. Spørsmålet var så om kjøpers krav om omlevering voldt selger ”urimelige kostnader”.

3.3.9.2 Det sentrale vurderingstema.

Hvordan skal ”urimelige kostnader” vurderes? Er det forholdet mellom kostnadene for retting og omlevering som skal legges til grunn? Eller er den rene beløpsmessige forskjellen mellom beføyelsene?

Flertallet tok som utgangspunkt at en kostnad på kr 450,- isolert sett ikke kunne tenkes å volde selger ”urimelige kostnader”. Imidlertid måtte man ta hensyn til bransjen som helhet og ikke kun det isolerte tilfellet. Etter en tolkning av ordlyden i Forbrukerkjøpsdirektivet art 3 nr3, sammenholdt med fortalens punkt 11, finner flertallet at tolkningen ”taler klart i retning av en forholdsmessighetsvurdering”. Flertallet la til grunn at for å avskjære retten til omlevering, så måtte kostnadene ved

omlevering være ”vesentlig høyere” enn ved retting. For støvlettenes del så var det omtrent 7 ganger dyrere å omlevere enn å reparere og vesentlighetskravet var oppfylt. I et obiter dictum gir flertallet anvisninger for retningslinjer for skjønnet i senere saker. I tilfeller der kostnaden ved å omlevere er 2-3 ganger så stor som kostnaden ved å rette, så vil forskjellen mellom kostnadene være vesentlig, og dermed påføre selger ”urimelige kostnader”

Mindretallet la til grunn en helt annen vurdering av vesentlighetskravet. De fant det ”ikke tvilsomt at *også* det absolutte beløp er relevant i urimelighetsvurderingen etter § 29...” etter å ha vektlagt en naturlig språklig forståelse av uttrykket ”urimelige kostnader”. I tillegg vektla mindretallet at § 29 språklig sett uttrykker en klar hovedregel om forbrukerens rett til å velge.

Under momentet om ”*vesentlig ulempe*” har de to fraksjonene litt ulike synspunkter. Flertallet legger til grunn at det ikke vil være en vesentlig ulempe å måtte vente ”kort tid” før gjenstanden blir reparert. Mindretallet legger derimot til grunn at de ser det slik at aller helst bør en reparasjon kunne utføres umiddelbart på stedet. Det virker altså her som om flertallet legger seg på en linje som i praksis sier at retting ikke er en ”vesentlig ulempe” så lenge det foretaes innenfor rammene av § 30.

Om ”*mangelens betydning*” er begge fraksjonene enige om at mangelen er av en slik betydning at varen ikke kunne brukes. Flertallet legger i den forbindelse vekt på at ulempen er svært liten ved å få den reparert og etterlevner inntrykket om at mangelens betydning ikke er veldig relevant så lenge det er ulempefritt å reparere. Mindretallet sier derimot at det ikke virker ”urimelig at selgere må godta større kostnader ved viktigere mangler enn ved mindre viktige”. Disse uttalelsene kan tyde på at mangelens betydning vil være mindre relevant i de tilfellene der mangelen på en enkel og god måte kan repareres. For mange alvorlige manglers vedkommende, kan det nok tenkes at det vil være vanskelig å oppfylle dette krav, da alvorlige mangler nok ofte kan tenkes å være vanskeligere og mer tidkrevende og reparere. I slike tilfeller må nok mangelens betydning tillegges mer vekt.

”Verdien av en mangelfri ting” mener mindretallet mener taler for at det ved billigere varer skal være en større rett til å omlevere enn for dyre. Flertallet avviser heller ikke denne muligheten, men nøyer seg med å peke på at vurderingen om hvorvidt det skal utføres omlevering eller retting ikke utelukkende beror på kostnadsforholdet mellom beføyelsene. Det kan tenkes at momentet vil kunne spille en større rolle i tilfeller der forholdet i kostnadene mellom retting og omlevering er lite.

3.3.9.3 Ordet ”særlig” og miljøhensyn.

Flertallet legger stor vekt på miljøhensynet i saken, og følger altså opp synet til flertallet i Justiskomiteen. Under vurderingen av miljøspørsmålet legger flertallet vekt på at det ikke finnes noe brukmarked for den aktuelle varen og at dette taler for at omlevering ikke bør skje. Videre sier flertallet at det, ut fra en bred vurdering, ved at det gies en utstrakt rett til omlevering vil kunne skapes en “bruk- og kast ordning som det generelt kan være grunn til å ta avstand fra”. Av lovteksten kommer det overhodet ikke frem at dette hensynet skal vektlegges.

Mindretallet legger åpenbart mindre vekt på miljøhensynet enn flertallet, og stiller spørsmål om hvorvidt det faktisk fremmer miljøhensyn å kreve retting framfor omlevering ved at det vil bli produsert mer holdbare varer. Og i tilfellet med støvlettene påpeker mindretallet at sko uansett blir kassert av slitasje etter en tid.

Flertallets syn er for så vidt i overensstemmelse med den tolkning flertallet i Justiskomiteen.

3.3.9.4 Forholdet til forbrukerkjøpsdirektivet

Flertallet henviser til uttalelser i juridisk teori fra Viggo Hagstøm⁴⁴ om at formuleringen i direktivet er såpass åpen at den vanskelig kan stenge for retting når det

---

⁴⁴ Viggo Hagstrøm Kjøpsrett (2005) s. 203

er en reell fare for at varen ellers skrotes. Flertallet mener altså at vektlegging av miljøhensynet er et relevant tolkningsmoment.

3.3.9.5 Oppsummering.

Dommen er preget av to fraksjoner med forskjellig syn på hvor sterkt vern forbrukerens skal ytes.

Flertallet legger til grunn en svært lojal tolkning i forhold til de momenter framhevet av Justiskomiteens flertall. De går langt i å antyde at forbrukerens rettigheter må stå noe tilbake for blant annet hensynet til miljøet, selv på tross av den klare lovteksten. Langt på vei innebærer flertallets syn at normalordningen blir at selger mer eller mindre alltid kan rette.

Mindretallet anvender rettskildene på en helt annen måte. Fremtredene er vekten som blir lagt på at den klare lovteksten skal være lovens normalordning og at det skal noe til for å avskjære en så klar tekst. Miljøhensynet, og dermed Justiskomiteens endringer, blir mindre vektlagt i lys av dette.

En analyse av praktiske konsekvenser følger under i kapittel 3.3.10.

3.3.10 Når vil det *ikke* være en "urimelig kostnad" å kreve omlevering

I lys av "Støvlettdommen"⁴⁵ vil det være interessant å se på hva som skal til for at forbrukeren faktisk skal kunne klare å få gjennom sitt omleveringskrav, slik at man kan danne seg et bilde av en slags nedre grense for når omlevering skal kunne kreves. I forbindelse med dette skal de forskjellige momentene i § 29, annet ledd kommenteres.

---

⁴⁵ Rt. 2006 s. 179

Sentralt for vurderingen vil være forholdet mellom hva det koster å omlevere sett i forhold til hva det koster å rette. For at det skal være urimelig å kreve den ene beføyelsen, må kostnaden for denne være vesentlig høyere enn kostnaden for den alternative beføyelse. Høyesterett antyder at allerede ved et forhold der den ene beføyelsen er 2-3 ganger dyrere enn den andre, så vil kravet til vesentlighet være oppfylt. I tillegg presiserer Høyesterett at dette gjelder rimelige, masseproduserte varer der fullgod reparasjon kan skje uten nevneverdig ulempe for kjøperen. Hvordan ”nevneverdig ulempe” skal tolkes er usikkert, men det kan godt tenkes at hvis selger retter i tråd med kravene i § 30, og kanskje stiller erstatningsgjenstand uavhengig av reparasjonstiden, at kravet er oppfylt. En adgang til å få omlevert varer som ikke er rimelige eller masseproduserte vil nødvendigvis være enda mer snever.

Momentet ”*verdien av en mangelfri ting*” må tolkes dit hen at det henspeiler på tingens verdi. Dette ble vektlagt av mindretallet i Rt.2006 s.179 der det ble framhevet at det ved billigere gjenstander burde være større mulighet for omlevering. Flertallet avviste heller ikke denne muligheten. Hvorvidt dette momentet har noen stor vekt ved vurderingen, er vanskelig å si. Det kan tenkes at momentet vil kunne spille en større rolle i tilfeller der forholdet i kostnadene mellom retting og omlevering er lite og man dermed ikke er i området der Høyesterett har slått fast at det vil foreligge klar urimelighet. En rimelig klokke vil ligge i kjerneområdet for anvendelsen. For dyrere varer som for eksempel kostbare hvitevarer, så er nok presumsjonen at adgangen til retting blir større.

Momentet om ”*mangelens betydning*” er tatt opp i ”Støvlettdommen”. Man må se konkret på hva slags betydning mangelen har for produktet. Det er rimelig å tenke seg at ved store mangler, som for eksempel gjør at varen ikke kan anvendes, så kan det lettere åpnes for omlevering. Det er verdt å merke seg at flertallet i ”Støvlettdommen” ikke la nevneverdig vekt på dette momentet så lenge det viste seg at feilen enkelt kunne rettes. Uansett må det være relevant å legge en viss vekt på dette momentet. Ved store avanserte mangler, og der det er åpenbart at det ikke er kurant å rette, for eksempel fordi det erfaringsmessig tar meget lang tid, så kan det tenkes å tale for en utvidet adgang til omlevering. I tillegg kan det tenkes tilfeller mangelen er så fundamental at retting ikke fullt ut vil avhjelpe den, eller avstedkomme komplikasjoner. I slike tilfeller må det være relevant å tenke seg en utvidet adgang til omlevering.

Hvorvidt andre beføyelser ”kan gjennomføres *uten vesentlig ulempe* for forbrukeren” ble lagt stor vekt på i Rt. 2006 s179. Vurderingen må bli konkret, men veiledende vil være om reparasjonen kan foretaes umiddelbart eller om det vil ta lang tid å foreta denne. Der reparasjon kan foretaes på stedet og umiddelbart vil forbrukerens krav på omlevering være vanskelig å komme gjennom med. I tillegg uttaler Høyesteretts flertall direkte at det ikke vil være vesentlig ulempe så lenge mangelen kan rettes i samsvar med kravene i § 30. I tilfeller der det er åpenbart at selger ikke vil klare å rette i samsvar med § 30, må det antas at det foreligger vesentlig ulempe.

Dermed sitter man igjen med at omlevering kun vil være en opsjon i de tilfellene der retting og omlevering koster selger omtrent like meget. Dette vil nok svært sjelden være tilfellet for annet enn de helt billige varene.

Et tenkt eksempel som må kunne omleveres er følgende: Et billig masseprodusert armbåndsur, der innkjøpsprisen er så lav at kostnaden ved reparasjon koster omtrent det samme som ett nytt eksemplar. Klokken har stoppet, mangelen har stor betydning. Ulempen for kjøper er stor ved reparasjon, da han må unnvære armbåndsuret sitt og ikke får noen erstatningsgjenstand pga at reparasjon kun tar fem dager.

3.3.11 Er valgretten etter § 29 reell?

Ved første gangs lesing av § 29 får man inntrykket av at det foreligger nærmest en ubetinget valgrett for kjøper, og at unntaket for urimelighet er en snever adgang. At dette også er tilfelle for de ikke-jurister som leser er nok sjansen enda større for.

Lovens formelle hovedregel er jo nettopp at det foreligger en valgrett for forbrukeren. Med de signaler som Høyesterett sender i Rt. 2006 s. 179, og som man for så vidt kunne se konturene av allerede ved Justiskomiteens endring av det opprinnelige forslag, må det nok klart sies at valgretten i det minste er sterkt begrenset i forhold til det språklige utgangspunkt i § 29.

I praksis vil det nok være tale om at lovens uformelle hovedregel blir at selger i så å si alle tilfeller vil kunne avskjære omleveringskravet med en henvisning til at det volder urimelige kostnader.

Som framstillingen i kapittel 3.3.10 illustrerer, så vil det rent juridisk være svært vanskelig å få gjennom et omleveringskrav. I tillegg til de juridiske vanskelighetene, vil en forbruker møte flere vanskeligheter av faktisk art.

For å i det hele tatt kunne gjøre en vurdering om hvorvidt det finnes mulighet for å nå frem med kravet, må jo tross alt forbrukeren skaffe seg oversikt over kostnadene for de forskjellige beføyelser. Å ta rede på hva det koster selger å omlevere en gjenstand er noe som vanskelig kan finnes ut uten selgers medvirkning. At selger uten videre vil medvirke ved å avsløre blant annet sin innkjøpspris for det aktuelle produkt, er lite trolig. Noe enklere vil det kanskje være å ta rede på hva en retting koster, men også dette vil normalt by på problemer. Så lenge det ikke opereres med faste priser vil det, i alle fall for litt mer teknisk avanserte varers del, være vanskelig for verkesteder å operere med fastsatte priser for reparasjon. Prisene regnes heller ut fra medgått tid og forbrukte reservedeler.

Det må etter dette konstateres at omlevering ikke er noen mer aktuell beføyelse enn den var under kjøpsloven. I tillegg vil nok det faktum at det for § 29 vedkommende ikke er sammenheng mellom ordlyd og regel, bidra til atskillig uklarhet for ikke-jurister.

3.3.12 Tilfeller der det er "umulig" å yte avhjelp, jfr § 29.

3.3.12.1 Tilfeller der det er "umulig" å rette.

I tilfeller der "gjennomføring av kravet er umulig eller volder selgeren urimelige kostnader", jfr § 29, 1 ledd, gjelder ikke den ubetingede retteplikt. Tilfeller der det kan være umulig å rette kan tenkes hvis det ikke finnes teknikker for å rette en spesiell type mangler, for eksempel en støpt metallegering som ikke på noen måte lar seg sveise. Det er altså snakk om faktisk umulighet der retting ikke er noe gjennomførbart alternativ.

3.3.12.2 Tilfeller der det er "umulig" å omlevere.

Umulighet er nok mer aktuelt ved omlevering. Umulighet kan enklest tenkes i tilfeller som handel med brukte gjenstander og i andre tilfeller der det handles med unike varer. Det er da snakk om unikt bestemte gjenstander som det ikke finnes to av og det går dermed ikke an å omlevere et tilsvarende eksemplar. Av interesse for spørsmålet er også at Forbrukerkjøpsdirektivets fortale punkt 16 slår fast at brukte varer normalt ikke er å omlevere nettopp grunnet at dette som oftest må anses å være umulig.

Masseproduserte gjenstander vil det som oftest være mulig å omlevere på en enkel måte, da disse etter sin art er like. Det betyr at kjøper kan få et mer eller mindre identisk produkt. Samtidig lagerføres disse gjerne av enten selger eller leverandør, noe som gjør selve omleveringen til en forholdsvis enkel sak. For det store flertall av transaksjoner, i alle fall kvantitativt, så vil selger vanskelig kunne bli hørt med at et krav om omlevering er umulig å gjennomføre.

3.3.13 Selgers rett til å utøve defensiv avhjelp.

Etter kjøpslovens regler hadde selger rett til å avskjære kjøpers krav om for eksempel omlevering, heving, prisavslag eller annet, ved å kreve å få rette, jfr kjøpsloven § 36. På denne måten kunne selger komme seg unna andre krav fra kjøper, da disse naturlig nok var suspendert under retteperioden⁴⁶ og vanligvis ta seg av mangelen på den økonomisk mest gunstige måten, nemlig ved å selv utføre retting.

I forbrukerkjøpsloven § 29 siste ledd heter det at "selv om forbrukeren verken krever retting eller omlevering etter loven, kan selger tilby retting eller omlevering" og det er i siste ledd vi finner selgers rett til defensiv avhjelp.

Ordlyden i forbrukerkjøpsloven § 29 gir nå i utgangspunktet kjøper rett til å velge mellom retting og omlevering og det er dette som først og fremst her bestemmelsen

---

⁴⁶ Viggo Hagstrøm. Kjøpsrett (2005) s 205

skiller seg fra kjøpslovens regler. Kjøpers valgrett betyr at selger utgangspunktet ikke lenger, i prinsippet, kan avskjære kjøpers krav om omlevering med tilbud om retting⁴⁷.

Dermed får selgers rett til defensiv avhjelp under forbrukerkjøpslovens regler kun betydning i forhold til andre beføyelser enn avhjelp, slik som prisavslag og heving, ikke som middel for å tvinge gjennom retting framfor omlevering.

3.3.13.1 Avskjæring av krav om prisavslag eller heving

I tilfeller der kjøper krever prisavslag eller heving som følge av mangel, vil selgers defensive avhjelp avskjære disse kravene, jfr § 29, tredje ledd. Det er i prinsippet to situasjoner hvor retten til defensiv avhjelp vil være aktuelt.

Den ene situasjonen har man der kjøper erklærer heving som følge av en ikke uvesentlig mangel. Selger kan da avskjære kravet ved å tilby retting eller omlevering i stedet. I tilfeller der selger tilbyr retting, men der kjøper bestemmer seg for at han ønsker omlevering i stedet, må selger i prinsippet bøye seg for kjøpers valgrett, jfr § 29.

Den andre situasjonen er da kjøper enda ikke har bestemt seg for hvilken beføyelse han vil velge. Da kan selger være aktiv og tilby seg tilby for eksempel retting. Men selger må igjen rette seg etter forbrukerens valg hvis denne faktisk har tatt stilling til om denne ønsker retting eller omlevering, selv om dette skjer etter at selger har tilbudt seg å gjøre en av delene.⁴⁸

Et vilkår for at selger skal kunne yte defensiv avhjelp er at det skjer ”i samsvar med loven”, jfr § 29, tredje ledd, andre punktum. I dette ligger at selger må yte avhjelp i samsvar med kravene i § 30.⁴⁹

---

⁴⁷ Ot.prp.nr.44 (2001-2002) s 184

⁴⁸ Ot.prp.nr.44 (2001-2002) s 221

⁴⁹ Dette behandles videre i kapittel 3.4

Videre må tilbudet om retting eller omlevering gies "uten opphold". Det må antas at selger må innrømmes en viss tid til å få oversikt over hvilke mangler gjenstanden eventuelt lider av, men tidsfristen skal være kort.

I uttrykket "sørger for" ligger det ganske enkelt at selger skal se til at avhjelp skjer. I mange tilfeller vil det ikke være selger selv som utfører avhjelpen, men gjerne et eksternt verksted. Dette er spesielt aktuelt ved retting av forbrukerelektronikk, der selger bare unntaksvis vil ha egne ressurser til å gjøre reparasjoner på slikt.

3.3.14 Signifikante forskjeller mellom de gamle regler i kjøpsloven og de nye regler i forbrukerkjøpsloven?

Når det gjelder retten til avhjelp etter § 29 er ikke forskjellene mellom Forbrukerkjøpsloven og Kjøpsloven store. Når retten til omlevering er beskåret i den grad som er tilfellet etter Rt. 2006 s.179, så vil forbrukeren i praksis være like avhengig av at selger faktisk ser seg tjent med å omlevere som etter Kjøpsloven. Selve ordlyden i § 29 må nesten sies å være et tilbakeskritt, da en ren språklig forståelse av ordlyden faktisk fører til helt galt resultat.

Avskjæringen av selgers, etter kjøpsloven, vide rett til defensiv avhjelp ved å kreve å retting av produkter, har mistet mye av sin betydning. Selv om forbrukeren i prinsippet kan velge mellom retting og omlevering, og selger ikke kan hindre valget ved å utøve defensiv avhjelp, så vil resultatet i de fleste tilfeller uansett være at forbrukeren må ta til takke med retting.

3.4 Gjennomføring av avhjelp, § 30

3.4.1 Innledning

Avhjelp er kanskje den beføyelsen som er mest praktisk både for kjøper og selger og sannsynligvis den beføyelsen som hyppigst blir benyttet. Avhjelp vil i mange tilfeller

være det mest hensiktsmessige for begge parter både økonomisk og praktisk sett, samt at det sannsynligvis vil være samfunnsøkonomisk. Ved forbrukerkjøp vil det alltid være en profesjonell selger og disse vil svært ofte ha muligheter til å reparere, enten selv eller gjennom avtaler med andre. Reglene om gjennomføring av avhjelpen bestemmer på hvilke vilkår avhjelpen skal foregå.

I kjøpsloven er kravene til hvordan avhjelp skal utføres spredt over flere forskjellige lovbestemmelser. Loven er ikke helt enkel å lese, i alle fall ikke for en alminnelig forbruker. Vilkåret om at avhjelpen ikke skal volde ”vesentlig ulempe” for kjøperen finnes i § 36. I § 34, første ledd fastslås det videre at selger er pliktig til å rette for egen regning og i § 37 er det presisert at avhjelp må foretaes innen ”rimelig tid”. Dette er alle bestemmelser som har betydning for hvordan avhjelpen kan ytes og om avhjelp kan komme på tale.

Forbrukerkjøpsloven har valgt en annen framstillingsmåte som gjør det meget enklere å få oversikt over hvilke rettigheter forbrukeren har når avhjelpen skal gjennomføres. I tillegg til å forenkle framstillingen av reglene, endrer også bestemmelsen det som etter kjøpsloven var gjeldende rett, og utvider i noen grad selgers ansvar. Bestemmelsene finnes i forbrukerkjøpsloven § 30 og gjelder både for retting og omlevering.

3.4.2 Dekning av utgifter på forbrukers hånd

Første ledd i § 30 tilsvarer i stor grad det som var gjeldene etter kjøpsloven og vurderingstemaene er i høy grad sammenfallende. Utgangspunktet er at avhjelpen må skje ”uten risiko for at forbrukeren ikke får dekket sine utlegg av selgeren”, jfr § 30, første ledd. Dette betyr at eventuelle kostnader som kjøper har forskuttert, kan kreves erstattet av selger. En plikt for kjøper til å forskuttere utgifter i forbindelse med avhjelp, kan sees på som forlengelse av kjøpers medvirkningsplikt ved kjøpet.

Typiske kostnader vil være i forbindelse med forsending av varen til selger. I hvilken grad kjøper kan nekte å legge ut penger, vil i stor grad avhenge av hvor stort utlegg det er snakk om. Det må antas at det skal mye til før kjøper kan nekte å legge ut for eksempel porto for mindre ting. Endelig vil kjøpers eventuelle negative erfaring med

selgers manglende vilje til å gjøre opp for seg kunne spille inn ved vurderingen av i hvilken grad kjøper må medvirke.⁵⁰

3.4.3 Avhjelp må ikke volde "vesentlig ulempe" for forbruker

Videre er det et krav at avhjelpen skjer uten å volde kjøperen "vesentlig ulempe". Volder avhjelpen vesentlig ulempe, kan ikke selger kreve at avhjelp skal skje.⁵¹

Vurderingsmomentene er på mange måter de samme som i kjøpsloven § 36 og vurderingstemaene blir i stor grad like også her. Under begrepet "vesentlig ulempe" finnes det mange vurderingstemaer. Et viktig moment vil være hvor belastende det vil være å måtte klare seg uten varen. Her spiller blant annet inn hvilket formål den var anskaffet. Avhengig av varens art kan den ha preg av mer eller mindre luksusinnkjøp uten noen stor grad av "nødvendighet" sammenlignet med ting som er langt viktigere i hverdagen. Selv noe så enkelt som en mobiltelefon kan vise seg å være svært viktig for kjøperen, særlig om dette kanskje er hans eneste telefon som han ikke kan unnvære.

Tiden det vil ta og reparere vil også være sentral. Vurderingen av hvor lang tid selger må trenge for å rette vil variere i det enkelte tilfelle. Noen feil kan være komplekse både å finne og rette og selger må i slike tilfeller innrømmes mer tid enn for eksempel ved enkle og mer rutinepregede reparasjoner. Ved vurderingen vil det være relevant å trekke inn formålet tingen ble anskaffet for og om det har stor betydning for kjøper å unnvære den.

Antall forsøk på å rette samme feil vil også virke inn på vurderingen. I prinsippet kan det allerede være en "vesentlig ulempe" å gjøre ett enkelt rettingsforsøk. I praksis vil nok selger kunne gjøre flere forsøk på å utbedre før kravet er oppfylt, men gjentatte forsøk, spesielt om de er resultatløse, kan fort tenkes å medføre "vesentlig ulempe".

---

⁵⁰ Ot.prp.nr.44 (2001-2002) s186

⁵¹ Bergem/Rognlien s.200

Erfaringsmessig har bransjen ofte insistert på tre rettingsforsøk før det har kommet på tale å omlevere forbrukerelektronikk som mobiltelefoner.⁵²

3.4.4 Hva er et forsøk?

Hva som kan kalles et forsøk på retting vil variere. Et utgangspunkt kan være at når kjøper får varen levert tilbake fra service og får hånd om denne, teller som et retteforsøk. Mer uklart vil det være om man har en situasjon der selger av eget initiativ tar kontakt med kjøper pr telefon og forklarer at feilen må utbedres en gang til før kjøper får denne i hende. Om kjøper ikke får noen viten om at verkstedet faktisk har forsøkt å rette telefonen, men kontroll av denne, før den har forlatt verksted, viser at feilen fortsatt er til stede, må det kunne antas at dette vil telle som ett enkelt forsøk.

Videre må etappevis forbedring, der selger kanskje er i kontakt med kunden underveis, regnes som ett enkelt forsøk.

3.4.4.1 Det må være tale om samme mangel

Endelig må det være samme feil som rettes alle gangene. Dette kan nok i mange tilfeller være vanskelig å avgjøre, da forskjellige feil noen ganger kan gi samme symptom. Som et utgangspunkt vil samme symptom, for eksempel at tv mister bildet, regnes som "samme mangel" selv om det er forskjellige feil som forårsaker at bildet blir borte. I forarbeidene heter det at "Generelt bør det, for at selgeren skal kunne nå fram med at det ikke dreier seg om avhjelp av samme mangel, kunne forlanges at manglende sammenheng mellom feilene er synbar selv for en uprofesjonell kjøper."⁵³ Det vil si at det i motsatt fall må være klart også for en "uprofesjonell kjøper" at det er forskjellige feil det er snakk om. Her kan tenkes tilfeller som for eksempel at en bil en gang får motorstopp og en annen gang drivlinjeproblemer, der motoren fortsatt går som vanlig. I

---

⁵² Intervju av butikksjef i kjeden Telenor Telehuset AS

⁵³ NOU-1993-27 s 136

dette tilfellet vil det stå som rimelig klart for enhver at feilen ikke kan være den samme, selv om begge feilene medførte at bilen ikke beveget seg framover.

I noen tilfeller kan det være aktuelt at selger gjør en midlertidig hastereparasjon av ting. Dette kan for eksempel være selger gjør en midlertidig reparasjon av kjøpers varmtvannstank, slik at denne fungerer fram til at selger kan få reservedeler til en skikkelig reparasjon. Dette er klart en handling til kjøpers gunst og gjør at kjøper faktisk fortsatt får varmt vann fram til endelig avhjelp blir ordnet. Dermed bør dette ikke regnes som ett avhjelpsforsøk, da dette vil kunne føre til at selger vegrer seg for å gjøre slike midlertidige reparasjoner. En adgang til å gjennomføre midlertidige reparasjoner har sterke rimelighetsgrunner for seg.

Videre kan det tenkes at det oppstår ulempe eller tap ved å unnvære gjenstanden, og dette kan være et relevant moment ved vurderingen. Dette kan for eksempel være tilfellet for en student som må unnvære sin datamaskin som han normalt bruker i sitt studium.

Endelig kan selger søke å avbøte noen av disse problemer ved for eksempel å stille en erstatningsgjenstand til rådighet, noe som vil gjøre det vanskeligere for kjøper å hevde at rettingen volder vesentlig ulempe.

Momentene nevnt over vil være sentrale i vurderingen av om det foreligger en "vesentlig ulempe", men uansett må det en helhetsvurdering av forholdet være det avgjørende. Her kan det også være relevant å trekke inn andre momenter. Når det konstateres at det foreligger "vesentlig ulempe" for forbrukeren, vil denne kunne gå videre med krav om prisavslag, heving av kjøpet eller eventuelt sørge for retting selv og kreve utlegget erstattet av selger.

3.4.5 Antall avhjelpsforsøk selger kan gjennomføre, forbrukerkjøpsloven §30, annet ledd, en konkretisering av vilkåret om "vesentlig ulempe"

3.4.5.1 Utgangspunktet: To avhjelpsforsøk

Etter forbrukerkjøpsloven § 30, annet ledd har selger som hovedregel "ikke rett til å foreta mer enn to avhjelpsforsøk for samme mangel". Bestemmelsen gjelder både for retting og omlevering og er i noen grad en konkretisering av begrepet "vesentlig ulempe". Begrensingen om "vesentlig ulempe" eksisterer side om side med bestemmelsen om to avhjelpsforsøk, noe som betyr at det i prinsippet kan foreligge "vesentlig ulempe" allerede før det er foretatt to forsøk.⁵⁴

For omlevering må det bety at selger ikke kan omlevere ny gjenstand mer enn to ganger. Normalt vil en omlevering bety at kjøper får en ny fullgod vare, men i tilfeller der det for eksempel foreligger seriefeil slik at alle selgers varer av lider av samme problem, vil bestemmelsen få betydning.

Mest praktisk er nok bestemmelsen som tak på antall rettinger selger kan foreta.

Det må antas at selger noenlunde fritt kan avtale med kjøper at flere avhjelpsforsøk kan gjøres. Som følge av at loven er preseptorisk, jfr § 3, kan nok selger i alle fall ikke forhåndsavtale flere forsøk. Selger kunne jo tenkes å gjøre dette for eksempel på sitt standardskjema som kunden underskriver ved innlevering av ting til service.

3.4.5.2 Særlige grunner som kan rettferdiggjøre mer enn to avhjelpsforsøk

Bestemmelsen innebærer at avhjelpen blir oppfattet som en "vesentlig ulempe" hvis det foretas mer enn to utbedringsforsøk, med mindre det foreligger "særlige grunner som gjør at ytterligere avhjelp er rimelig".

At det gjøres unntak for at ytterligere avhjelp kan framstå som rimelig av "særlige grunner" må oppfattes som en sikkerhetsventil for selger⁵⁵. En firkantet regel der to

---

⁵⁴ NOU-1993-27 s 135

⁵⁵ NOU-1993-27 s 136

avhjelpsforsøk alltid gav kjøper rett til å gå videre med andre beføyelser, kan i enkelte tilfeller tenkes å virke urimelig ovenfor selger. Visse produkter solgt til forbruker kan tenkes å være svært teknisk avanserte og i disse tilfellene kan ”ytterlige avhjelp” være rimelig.

For at ytterligere avhjelp skal kunne komme på tale bør det stilles krav om at er stor mulighet for at et tredje avhjelpsforsøk vil lykkes og at det ikke er selgers dårlig utførte reparasjon som nødvendiggjør at gjenstanden nok en gang må repareres.

3.4.6 Kjøpers krav på erstatningsgjenstand når selger gir avhjelp

3.4.6.1 Hovedregelen: Erstatningsgjenstand når avhjelp tar lenger tid enn en uke

Forbrukerkjøpsloven § 30, tredje ledd gir som hovedregel at hvis selgerens avhjelp ”medfører” at ”forbrukeren i mer enn en uke vil bli avskåret fra å bruke tingen, kan forbrukeren kreve å få stilt en erstatningsgjenstand til rådighet for selgerens regning”.

Bestemmelsen har ingen parallell i kjøpsloven og gjelder både for retting og omlevering. At selgerens avhjelp medfører at forbrukeren ikke kan benytte tingen på mer enn en uke vil nok ganske ofte være tilfellet ved retting, særlig der selger blir nødt til å sende varen til et tredjeparts verksted. Bestemmelsen var et utslag av ønsket om å innføre en klar regel som er enkel å praktisere både for kjøper og selger som kan opplyse kjøperen om hans rettigheter på et praktisk viktig område.

Begrepet ”vil medføre” betyr at selger må stille erstatningsgjenstand til rådighet med en gang om det er klart at reparasjonen kommer til å ta mer enn en uke. Selger kan altså ikke nøye seg med å levere ut erstatningsgjenstand først etter at en uke har gått.

3.4.6.2 Fristens utgangspunkt

Fristens utgangspunkt vil normalt være det tidspunkt da kjøper leverer inn varen til selger for at denne skal rette. Hvis kjøper sender inn varen til selger, noe som er typisk

ved for eksempel fjernkjøp, må tiden regnes fra det øyeblikk kjøper sender fra seg gjenstanden og til kjøper har fått tingen tilbake eller den kan hentes hos selger.

Lovens ordlyd ”medfører” må tolkes dit hen at ved tilfeller der varen, for eksempel en tv, slutter å virke, begynner fristen å løpe allerede i det øyeblikket kjøper framsetter sitt krav ovenfor selger. Dette kan ha betydning i tilfeller der for eksempel selger er den som skal avhente varen og bruker noe tid på å få dette organisert. Forarbeidene diskuterer også muligheten for at fristen allerede bør begynne å løpe i det øyeblikk mangelen viser seg, men dette kan vise seg urimelig all den tid selger faktisk ikke vet at produktet han har levert har en mangel.

Fristen må normalt anses avbrutt i det øyeblikk tingen er stilt til rådighet for kjøper, enten ved avhenting hos selger eller eventuelt sendt til kjøper. Hvis tingen er stilt til kjøpers rådighet, typisk i selgers butikk, må det også forutsettes at kjøper underrettes om dette, typisk ved brev eller telefonsamtale.

Ordlyden ”mer enn en uke” må tolkes bokstavelig og man må gå ut fra at det er snakk om en kalenderuke. Det kan ikke forutsettes at selger må ha tingen klar nøyaktig på timen en uke etter, men det må være nok at varen er klar til avhenting samme dag.

3.4.6.3 Nærmere om vurderingen.

I tilfeller der selger selv gir opplysning om at avhjelpen forventes å ta mer enn en uke, foreligger altså retten til erstatningsgjenstand. Om avhjelpen, tross selgers opplysninger om det motsatte, viser seg å ta mer enn en uke, får kjøper rett til erstatningsgjenstand og kan kreve dette. I praksis vil det nok ofte være slik at kjøper selv må ta initiativet, og eventuelt møte opp, for å kreve erstatningsgjenstand når tidsfristen er passert.

Kjøpers tidligere erfaring eller andre opplysninger vil også kunne spille inn. Om kjøper vet at en type reparasjon tar mer enn en uke, eller selger ikke klarer å reparere på denne tiden, må kjøper kunne kreve erstatningsgjenstand uavhengig av hvor lang tid selger hevder at reparasjonen vil ta.

I det tilfelle at selger uberettiget nekter kjøper erstatningsgjenstand, vil kjøper kunne leie seg en gjenstand i stedet for gjenstanden selger var pliktig til å prestere. Deretter kan kjøper kreve erstatning for sine forsvarlige utgifter i denne forbindelse. I situasjoner der det viser seg at kjøper var berettiget til en erstatningsgjenstand, men ikke fikk dette før en uke faktisk var gått, kan det tenkes at kjøper har rett på erstatning for sine tap som følge av dette.

3.4.6.4 Krav til "erstatningsgjenstanden"

Selve "erstatningsgjenstanden" må fylle kjøpers praktiske formål ved kjøpet av tingen. Men det kan ikke være noe krav at erstatningsgjenstanden skal være identisk med den kjøpte varen. I noen tilfeller kan kjøper ha kjøpt gjenstanden med tanke på spesielle bruksområder. Dette kan for eksempel være tilfellet der kjøper har kjøpt en mobiltelefon med mulighet for sending av data som han benytter i tillegg til den vanlige telefonfunksjonen. Om selger skulle ønske å stille til rådighet en billigere mobiltelefon, men uten datafunksjoner, kan det vanskelig tenkes at dette vil fylle kravet til "erstatningsgjenstand", så lenge kjøper er avhengig av disse egenskapene og dette var en framtrepende motivasjon ved kjøpet. Samme der kjøper har kjøpt en bil for å frakte varer, men selger ønsker å stille til rådighet en bil totalt uegnet for dette formål. Generelt må det kunne forsvares å legge vekt på kjøpers særlige behov for spesielle egenskaper ved valg av erstatningsgjenstand.

I begrepet at erstatningsgjenstanden skal stilles til kjøpers "rådighet" ligger at kjøper må få hånd om gjenstanden for eksempel samtidig som den mangelfulle varen leveres hos selger. Eventuelt må selger på annen måte stille erstatningsgjenstanden til disposisjon for kjøper, som for eksempel å postsende denne. Kostnader forbundet med sending, eller i det hele tatt å stille erstatningstingen til rådighet, må selger sørge for. Det er da ikke meningen at selger skal sørge for alminnelige driftskostnader. For eksempel der kjøper får låne en spikerpistol som erstatning, kan det ikke forutsettes at selger også skal stille med spiker til denne.

3.4.6.5 Unntaket for urimelighet i forhold til selger, § 30, tredje ledd

I § 30, tredje ledd, siste setning er det et unntak fra hovedregelen, nemlig at erstatningsgjenstand kun kan kreves ”hvis kravet framstår som rimelig sett i forhold til forbrukerens behov og den kostnad eller ulempe som selgeren påføres”. Ordlyden peker i retning av at det skal foretaes en avveining mellom forbrukerens behov og selgers kostnad og ulempe ved å erlegge en erstatningsgjenstand. I utgangspunktet betyr dette at selger ikke alltid plikter å stille erstatningsgjenstand når avhjelp ytes.

En forbrukers ”behov” for en bestemt gjenstand må avgjøres konkret. En vare kan være anskaffet til forskjellige formål, alt fra rene ”luksuskjøp” der tingen kun har estetisk verdi til at tingen har avgjørende sikkerhetsmessig betydning for kjøperen. Et eksempel på at selv en ganske vanlig ting har stor betydning kan være kjøpet av en mobiltelefon for å varsle ved sykdom.

Mot dette må selgers ulempe og kostnad veies. Hvis selger rår over kurante erstatningsgjenstander, for eksempel fordi selger har anskaffet et lager nettopp med denne hensikt, vil normalt alltid kjøper ha krav på erstatningsgjenstand selv om behovet ikke er spesielt stort.

Hvis selgers ulempe er større blir avveiningen mer komplisert og kravene til kjøpers behov skjerpes. Hvis selger for eksempel ikke har noen erstatningsgjenstand og må leie denne hos en tredjepart for en høy pris, så må nok kjøpers behov være ganske betydelig.

Hvis selger må utlevere nye erstatningsgjenstander som normalt ville vært solgt, så kan det være relevant å ta hensyn til verditap på selgers hånd, i alle fall i de tilfellene der dette er betydelig.

3.4.7 Signifikante forskjeller mellom regelsettene?

Under kjøpsloven rådet det større forvirring angående hvor mange forsøk selger hadde på å rette. I mange tilfeller viste det seg at selger krevde tre avhjelpsforsøk før det kom

på tale med andre sanksjoner.⁵⁶ Hvorvidt dette var en riktig tolkning av kjøpsloven, må i så fall vurderes konkret i hvert tilfelle, men det er grunn til å anta at tolkningen i alle fall i enkelte tilfelle kunne forsvares.

Taket på to rettinger vil nå avskjære alle krav som ikke kan påberope seg unntaket. Forbrukerkjøpslovens regler innebærer altså noe mer enn en konkretisering av kjøpslovens regler på dette punkt, de styrker forbrukerens vern.

Uansett vil nok lovfestingen av at selger kun har to forsøk på rette, medføre en langt høyere bevissthet hos den enkelte forbruker og dermed gjøre det lettere å stille krav til selger. Det er nå langt vanskeligere for en selger å avfeie forbrukers krav med at de har rett til å foreta flere reparasjoner når forbrukeren kan hen vise til en klar og bestemt lovtekst.

At det nå stilles klare krav til at forbruker skal ha en erstatningsgjenstand er svært positivt. Denne retten kunne nok også til en viss grad ha vært tolket inn i regelen etter kjøpsloven, men forfatteren vet av egen erfaring fra salgsbransjen at erstatningsgjenstander gjerne var forbeholdt de lukrative bedriftskundene framfor forbrukerne. En uttalt rett til erstatningsgjenstand er en klar styrking av forbrukerrettighetene. På selgersiden har reglen i alle fall unntaksvis ført til innkjøp av egnede erstatningsgjenstander.⁵⁷

3.5 Tilbakehold av en forholdsmessig del av kjøpesummen

Etter kjøpslovens regler kunne man holde tilbake en forholdsmessig andel av kjøpesummen, jfr § 42. Dette betød at kjøper hadde rett til å holde tilbake en så stor andel av kjøpesummen at denne dekket kjøpers krav. Holdt kjøper tilbake en for stor andel, kunne kjøper selv havne i ansvar for blant annet forsinkelsesrenter ovenfor selger. Dette følger de prinsipper om ytelse mot ytelse i kjøpsforhold og gir således

---

⁵⁶ Intervju med Henning Enlien, butikksjef Telenor Telehuset AS

⁵⁷ Intervju med Henning Enlien. Butikksjef Telenor Telehuset AS

uttrykk for et alminnelig obligasjonsrettslig prinsipp som også kan påberopes utenfor forbrukerforhold.

Noenlunde tilsvarende regel finnes i forbrukerkjøpsloven § 28. Her er det kommet en tilføyning om at kjøper ikke kan holde tilbake ”åpenbart mer enn det som vil gi betryggende sikkerhet for kravet”. Dette må anses som en oppmykning i forhold til kjøpslovens regler slik at ”forbrukerkjøpsloven § 20 og § 28 gir antagelig kjøperen noe større spillerom”.⁵⁸

Faktum er likevel at retten til å holde tilbake betaling i mange tilfeller er vanskelig å benytte seg av i mangelstilfeller, nettopp av den grunn at varen gjerne er kjøpt, betalt og tatt i bruk før mangelen oppdages. Derfor er nok regelen i mange tilfeller av begrenset praktisk betydning for forbrukeren.

3.6 Prisavslag

Prisavslag kan ofte vise seg å være en praktisk beføyelse. Prisavslaget sentrale formål vil være å gjenopprette den balansen som ble forrykket ved at selger har levert en mangelfull vare og er dermed et utslag av prinsippet om ytelse mot ytelse, kjøper skal ikke betale for større verdi enn den som faktisk mottaes.

Bestemmelsen i forbrukerkjøpsloven § 31 svarer i stor grad til den gamle bestemmelsen i kjøpsloven § 37 og § 38. Bestemmelsen i forbrukerkjøpsloven har en litt annen ordlyd som følge av Forbrukerkjøpsdirektivets art 3, nr 5. Her kreves det blant annet at kjøper skal ha rett til et ”passende prisavslag” og ordlyden er adoptert i § 31.

Forbrukerkjøpsloven § 31 sier at ” Dersom mangelen ikke rettes eller tingen omleveres i samsvar med §§ 29 til 30, kan forbrukeren kreve et passende prisavslag slik at forholdet mellom nedsatt og avtalt pris svarer til forholdet mellom tingens verdi i mangelfull og kontraktsmessig stand på leveringstiden.”.

---

⁵⁸ Hagstrøm. Kjøpsrett (2005) s 117

Hovedregelen er at forbruker kan kreve prisavslag dersom tingen har en mangel. Kravet om prisavslag er dermed objektivt og hviler kun på at det faktisk finnes en mangel ved det kjøpte. Det er ingen krav til at mangelen skal være vesentlig. I praksis vil ofte prisavslaget fungere som et objektivt erstatningsansvar i forhold til selger.

Prisavslag blir først aktuelt når avhjelp ikke kommer på tale. Dette beror typisk på at det enten er umulig eller volder selger uforholdsmessige kostnader. I tillegg kommer de tilfellene der selger ikke utfører avhjelpen i samsvar med kravene for dette, jfr § 30. Et annet tilfelle kan være der verken selger eller kjøper finner seg tjent med utføre avhjelp eller heve kjøpet, og heller ønske å gjøre opp ved å gi prisavslag. Endelig kan prisavslag være aktuelt der kravene til heving av kjøpet ikke foreligger.

Prisavslaget utregnes på samme måte som etter kjøpslovens regler, nemlig at det foretaes en forholdsmessighetsvurdering. Utgangspunktet er varens avtalte pris. I praksis finner man først ut hvilket verdiminus mangelen representerer i forhold til om tingen ikke hadde noen mangel, og det er her snakk om varens omsetningsverdi. Deretter skal kjøpesummen reduseres i samme forhold. Dette har betydning der varen er blitt kjøpt til redusert pris, for eksempel på salg, da prisavslaget vil reduseres i takt med kjøpsprisen. Dette betyr at om kjøper har fått varen til en lav pris, så vil prisavslaget bli mindre. Beregningsmetoden vil også innvirke på varer kjøpt til høy pris, slik at prisavslaget for disse blir større. Kjøper får altså ikke selve verdireduksjonen som direkte prisavslag. Unntaksvis vil retten tilkjenne reparasjonsomkostninger som prisavslag.⁵⁹ Det er antatt at beregningsmetoden tilfredsstillende de krav som stilles i Forbrukerkjøpsdirektivet om at prisavslaget skal være ”passende”. Uansett stiller hovedregelen i praksis et krav om at varens verdi må være redusert for at det skal komme på tale med prisavslag.

Et unntak til denne hovedregelen finner man i § 31, annet ledd. Unntaket kom inn som en følge av at det i Forbrukerkjøpsdirektivet art 3, nr 5 ikke var stilt noe krav til at varens verdi måtte være redusert. Om direktivets taushet på dette punkt virkelig innebar at prisavslag også skulle kunne kreves uten at det forelå en situasjon der vares verdi ble

---

⁵⁹ LB-2005-85938

forringet, er noe uklart. Uansett angir direktivet kun minimumskrav og det ble ansett som riktig å legge inn muligheten for unntak fra hovedregelen.⁶⁰

Unntaket i annet ledd lyder at ”Dersom særlige grunner taler for det, kan prisavslaget i stedet settes lik mangelens betydning for forbrukeren” og stiller altså ingen krav til at varen skal ha fått sin verdi redusert som følge av mangelen. Det skal altså foretas en skjønnsmessig vurdering og utmålingsmåten skal i utgangspunktet følge den som finnes i håndverkertjenestelovens⁶¹ § 25, annet ledd annet punktum.⁶² I denne forbindelse vises det til forarbeidene til håndverkertjenesteloven der følgende eksempel er oppstilt: ” Det er f.eks lagt takstein av en annen - men like bra - type som den bestilte, eller sofaen er trukket med stoff i feil farge. Også i slike tilfeller vil forbrukeren ha rett til prisavslag som svarer til mangelens betydning ut fra en skjønnsmessig vurdering.”⁶³. Det åpnes altså her for prisavslag i de tilfeller der tjenesten objektivt sett ikke er mindre verdt, men der det allikevel vil være rimelig å tilstå et prisavslag på skjønnsmessig grunnlag.

Av forarbeidene til forbrukerkjøpsloven framgår det at unntaksregelen skal benyttes snevert og hovedsakelig der kjøper ikke har andre passende beføyelser til rådighet.

Bestemmelsens siste ledd regulerer kjøp av brukte ting på auksjon. Bestemmelsen tilsvarende i hovedsak bestemmelsen i kjøpsloven § 37, annet ledd, men med et viktig unntak. Auksjoner der kjøper ikke selv har vært til stede, eller blitt representert ved fullmektig, faller utenfor bestemmelsen. Dette betyr at en tiltagende og viktig gruppe av auksjoner, nettauksjonene, er unntatt fra hovedregelen og at forbruker i disse tilfeller har mulighet til å kreve prisavslag.

---

⁶⁰ Ot.prp.nr.44 (2001-2002) s 148

⁶¹ Lov om håndverkertjenester m.m for forbrukere av 16. juni 1989 nr 63

⁶² Ot.prp.nr.44 (2001-2002) s 226

⁶³ Ot.prp.nr.28 (1988-1989) s 39-40

3.7 Heving

Heving av kjøp innebærer at begge parter har plikt til å erlegge sin ytelser bort. Heving som følge av mangler skjer nesten alltid etter at begge parter har prester sine ytelser. Det betyr i praksis at kjøper leverer tilbake den ting han har fått av selger, samtidig må selger også levere tilbake kjøpesummen.

Heving er dermed gjennomgående den beføyelse som rammer selger tyngst, da denne ofte sitter igjen med en ting som er brukt og i tillegg må levere tilbake kjøpesummen. I noen tilfeller vil det være aktuelt med en viss kompensasjon for nytten kjøper har hatt av å sitte med tingen.

Bestemmelsen om heving i forbrukerkjøpsloven § 32 er noe forandret i forhold til de gamle reglene i kjøpsloven § 39 første ledd, jfr § 37, første ledd og lyder ”I stedet for prisavslag etter § 31 kan forbrukeren heve avtalen, unntatt når mangelen er uvesentlig”. Forandringene kom først og fremst inn som en følge av Forbrukerkjøpsdirektivet art 3 nr. 6.

Av den korte bestemmelsen kan man umiddelbart se at uttrykket ”i stedet for” peker på at vilkårene i § 31 første ledd er relevante også for denne bestemmelsen. Det betyr at heving først er aktuelt når avhjelp ikke kommer på tale, jfr drøfting i forbindelse med prisavslag.

Etter kjøpslovens regler, og etter alminnelig obligasjonsrettslige prinsipper, kreves det ”vesentlig mislighold” for å heve. I praksis har dette betydd at en mangel som gir rett til heving måtte være vesentlig. Dette må nå anses som endret når det i § 32 åpnes for heving i alle tilfeller, unntatt der mangelen er ”uvesentlig”.

Hevingsterskelen må heretter tolkes på bakgrunn av Forbrukerkjøpsdirektivets ordlyd. Rent språklig er det mye som taler for at terskelen for å heve nå er betydelig senket i forhold til eldre rett.

Videre gjelder det ikke lenger et særskilt krav for heving av tilvirkningskjøp som var regulert i kjøpsloven § 26. Her var kravet for heving enda strengere, nemlig at kjøpers

formål med kjøpet måtte være ”vesentlig forfeilet”. Tilvirkningskjøpene blir nå behandlet likt som andre kjøp og vilkårene for å heve er like.

4 Del IV: Konklusjon

Oppgavens problemstilling har vært å belyse et utvalg av forbrukerkjøpslovens regler og sammenligne disse med de tilsvarende regler i kjøpsloven, med det formål å kartlegge hvorvidt de nye regler medfører en faktisk styrking av forbrukerens rettigheter. I tillegg skulle det undersøkes hvorvidt de nye reglene er enklere tilgjengelig for folk flest.

Kjøperens rett til å velge mellom omlevering og retting etter forbrukerkjøpslovens § 29 kommenteres først da dette var en helt ny bestemmelse uten parallell i kjøpsloven. Utgangspunktet var at forbrukeren skulle gis en omfattende rett til å velge mellom omlevering og retting. En slik rett ville medført en stor og reell styrking av forbrukerens rettigheter, og dette var kanskje det mest sentrale punktet i reformen og det punkt som fikk mest publisitet. Etter Justiskomiteens behandling av saken, der ordet ”særlig” ble tilføyd i andre ledd, endte det med en ganske betydelig avkorting av disse rettighetene. Justiskomiteen endret dermed vurderingsgrunnlaget for hvorvidt kostnader ved retting av mangler er å regne som urimelig eller ikke. Tilføyelsen betydde at andre premisser, blant annet miljøhensynet, ble lagt til grunn for vurderingen, noe som ble fulgt opp i Rt. 2006 s. 179. Tolkningen som ble lagt til grunn i dommen, og som har blitt behandlet i oppgaven, har ført til en så omfattende mulighet for selger til å unndra seg et krav om omlevering ved å henvise til unntaket om ”urimelige kostnader”, at det er grunn til hevde at unntaket i praksis har blitt til hovedreglen. Som en følge av dette kan forbrukeren bare i de aller færreste tilfeller kreve omlevering. Rettstilstanden ligner nå mest av alt på en videreføring av tilstanden under kjøpsloven. Bestemmelsen har altså

ikke ført til uten noen reell styrking av forbrukerens rettigheter på dette punkt, noe som for meg framstår som skuffende.

Av andre helt nye bestemmelser, uten noen parallell i kjøpslovens regler kan nevnes bestemmelsen i § 18 annet ledd, om at en mangel som viser seg innen seks måneder etter risikoens overgang skal presumeres å ha eksistert ved risikoens overgang. Bestemmelsen vil senke terskelen for å reklamere, samt at den vil plassere bevisbyrden de første seks månedene hos den sterke part, nemlig selgeren. Retten til erstatningsgjenstand er helt ny uten parallell i kjøpslovens regelverk, og er etter min mening kanskje den rettigheten som man oftest vil få nytte av.

Når det gjelder reglene om hvordan avhjelpen skal ytes, er dette regler som ikke er nye. Den firkantede regelen om at selger kun har lov til å foreta to avhjelpsforsøk har ikke noen direkte parallell, men kjøpslovens regler om ”vesentlig ulempe” i noen tilfeller kan tenkes å føre til samme resultat. Et tak på maksimalt to avhjelpsforsøk, med snever unntaksadgang, må uansett vurderes som en styrking av forbrukers rettigheter.

På noen punkter innebærer reglene i forbrukerkjøpsloven en kodifisering av tidligere ulovfestede regler. Et eksempel på dette finnes i forbrukerkjøpsloven § 15 litra b, der man finner det tidligere ulovfestede krav om levering av ”alminnelig god vare”. Det er positivt at slike ulovfestede regler nå er synliggjort for forbrukeren.

Det faktum at forbrukerkjøpsloven er trykket som en egen lov, og ikke har sine regler sammen med regler også for alle andre kjøp, innebærer i seg selv vesentlig forbedring av tilgjengeligheten. Dette er svært viktig for en lov som retter seg mot forbrukere, da det store flertallet av disse vil være ikke-jurister. I tillegg har loven gjennomgående fått en mer logisk oppbygging og enklere språkføring enn den tidligere lov, spesielt ved at den ikke har en like ”fragmentarisk” karakter som kjøpsloven. Antall paragrafer nesten halvert, mye grunnet bedre sammenstilling.

Som en oppsummering framstår forbrukerkjøpsloven som en oversiktelig og godt oppbygd lov hvor ikke-jurister kan finne svar på mange av sine spørsmål ved kun å lese

lovteksten. At den i tillegg innebærer en reell bedring av forbrukerens rettigheter på flere områder styrker inntrykket av en, i alle fall delvis, suksessfull reform.

5 Litteraturliste

Juridisk litteratur:

- *Kjøpsrett*, Viggo Hagstrøm. Universitetsforlaget, Oslo 2005
- *Obligasjonsrett* / Viggo Hagstrøm; i samarbeid med Magnus Aarbakke. Universitetsforlaget, Oslo 2003.
- *Kjøpsrett* / Roald Martinussen, 5 utgave. Cappelen akademiske forlag, Oslo 2004.
- *Forbrukerkjøp: etter forbrukerkjøpsloven av 2002* / Roald Martinussen. Cappelen akademisk forlag, Oslo 2002.
- *The Architecture of european codes and contract law* / edited by Stefan Grundmann and Martin Schauer. Alpen aan den Rijn : Kluwer Law international, 2006.
- *Kjøpsloven 1988 og FN-konvensjonen 1980 om internasjonale løseørekjøp* / kommentar av John Egil Bergem og Stein Rognlien. Gyldendal Akademiske, Oslo 2005
- *Sivil- og straffeprosess, Rettergang 1*. Jo Hov. Papinian, Oslo 1999

- *Jusleksikon* / Jon Gisle ; [medarbeidere]: Kristian Andenæs ... [et al.]. Kunnskapsforlaget, Oslo 1999.
- *Lærebok i erstatningsrett* / Peter Lødrup, 4 utg. P. Lødrup, Oslo 1999
- *EØS-rett* / Fredrik Sejersted ... [et al.]. Universitetsforlaget, Oslo 1995

Forarbeider:

- NOU 1993:27. Forbrukerkjøpslov
- Inst O. Nr 69 (2001-2002) Innstilling fra justiskomiteen om lov om forbrukerkjøp.
- Ot. Prp. Nr.44 (2001-2002) Om lov om forbrukerkjøp
- Ot.prp.nr.28 (1988-1989) Om lov om håndverkertjenester

Konvensjoner:

- Europaparlaments- og rådsdirektiv 1999/44/EF

Dommer og avgjørelser:

- Rt-2006-179. ”Støvlettdommen”
- Rt-1998-774. ”Videospillerdommen”
- Rt-1992-64. ”P-pilledom II”

- LE-2004-27856
- RG-2004-501
- LB-2005-85938
- TOSLO-2005-168608
- FTU 2003-106

Lovregister:

- Lov om kjøp av 13. mai 1988 nr 27
- Lov om forbrukerkjøp av 21. juni 2002 nr 34
- Lov om håndverkertjenester m.m for forbrukere av 16. juni 1989 nr 63

Intervju:

- Intervju med Henning Enlien, butikksjef Telenor Telehuset AS. 9 november 2006

